
Zittingsdocument

A9-0185/2023

10.5.2023

VERSLAG

over het veiligstellen van de voedselzekerheid en de veerkracht van de EU-landbouw op lange termijn
(2022/2183(INI))

Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling

Rapporteur: Marlene Mortler

Rapporteur voor advies van de medeverantwoordelijke commissie overeenkomstig artikel 57 van het Reglement:
Anja Hazekamp, Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	30
ADVIES AAN DE COMMISSIE MILIEUBEHEER, VOLKSGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID	32
ADVIES VAN DE COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING	50
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	63
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	64

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over het veiligstellen van de voedselzekerheid en de veerkracht van de EU-landbouw op lange termijn (2022/2183(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien artikel 39 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), waarin de doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn vastgelegd om de voorzieningszekerheid te waarborgen, de landbouwmarkten te stabiliseren en redelijke prijzen voor de consument te waarborgen,
- gezien zijn resolutie van 15 januari 2020 over de Europese Green Deal¹,
- gezien artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en gezien artikel 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, waarin het recht op voeding wordt erkend als onderdeel van het recht op een behoorlijke levensstandaard,
- gezien de mededeling van de Commissie van 3 oktober 2012, getiteld “De EU-aanpak inzake weerbaarheid: lessen uit de voedselzekerheids crises” (COM(2012)0586),
- gezien de mededeling van de Commissie van 12 november 2021, getiteld “Noodplan voor het waarborgen van de voedselvoorziening en voedselzekerheid in tijden van crisis” (COM(2021)0689),
- gezien de mededeling van de Commissie van 23 maart 2022, getiteld “De voedselzekerheid waarborgen en de veerkracht van voedselsystemen versterken” (COM(2022)0133),
- gezien zijn resolutie van 24 maart 2022 over de behoefte aan een dringend EU-actieplan om de voedselzekerheid binnen en buiten de EU te waarborgen in het licht van de Russische invasie in Oekraïne²,
- gezien zijn resolutie van 6 juli 2022 over de aanpak van voedselzekerheid in ontwikkelingslanden³,
- gezien Richtlijn (EU) 2022/2557 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten en tot intrekking van Richtlijn 2008/114/EG van de Raad⁴, waarmee de productie, verwerking en distributie van levensmiddelen aan de relevante sectoren wordt toegevoegd,
- gezien het verslag “State of Food Security and Nutrition in the World”, het “Global

---

¹ PB C 270 van 7.7.2021, blz. 2.

² PB C 361 van 20.9.2022, blz. 2.

³ PB C 47 van 7.2.2023, blz. 149.

⁴ PB L 333 van 27.12.2022, blz. 164.

Report on Food Crises” en het “Global Nutrition Report”, met inbegrip van de edities van 2021 daarvan, de richtsnoeren betreffende het recht op voedsel van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN (FAO), de vrijwillige richtsnoeren over voedselsystemen en voeding van de FAO-commissie inzake Wereldvoedselzekerheid, het verslag over de tien elementen van de agro-ecologie die de transitie naar een duurzaam voedings- en landbouwstelsel sturen (“The 10 Elements of Agroecology: Guiding the Transition to Sustainable Food and Agricultural Systems”) van de FAO, en het actiekader voor voedselzekerheid en voeding in aanslepende crises (“Framework for Action for Food Security and Nutrition in Protracted Crises”) van 2014,

- gezien de resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 25 september 2015, getiteld “Transforming our world – the 2030 Agenda for Sustainable Development” (Onze wereld transformeren: Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling),
- gezien de resolutie van de Algemene Vergadering van de VN van 1 april 2016, getiteld “United Nations Decade of Action on Nutrition (2016-2025)” (Het VN-decennium voor actie inzake voeding (2016-2025), waarmee wordt beoogd de aanzet te geven tot intensievere maatregelen om een einde te maken aan hongersnood en ondervoeding in de wereld en om alle mensen ter wereld, ongeacht wie ze zijn of waar ze wonen, toegang te bieden tot gezondere, duurzamere voeding,
- gezien de vrijwillige richtsnoeren van de Commissie inzake Wereldvoedselzekerheid (CFS) van 2012 voor een verantwoord beheer van grondbezit, visgronden en bossen in het kader van de nationale voedselzekerheid en de CFS-beginselen inzake verantwoord investeren in landbouw en voedselsystemen van 2015,
- gezien de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG’s) van de VN en hoe nauw verbonden en geïntegreerd ze zijn, met name SDG 1 (een einde te maken aan alle vormen van armoede) en SDG 2 (een einde te maken aan hongersnood, voedselzekerheid en verbeterde voeding bereiken en duurzame landbouw promoten),
- gezien het VN-rapport van 30 december 2021, getiteld “Seeds, right to life and farmers’ rights” (Zaden, recht op leven en rechten van landbouwers) (A/HRC/49/43) van de speciale rapporteur voor het recht op voedsel,
- gezien de mededeling van de Commissie van 9 november 2022, getiteld “Waarborgen van de beschikbaarheid en betaalbaarheid van meststoffen” (COM(2022)0590),
- gezien het verslag van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement van 22 november 2018 over de ontwikkeling van plantaardige eiwitten in de Europese Unie (COM(2018)0757),
- gezien zijn resolutie van 13 december 2022 over een langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU – Naar sterkere, verbonden, veerkrachtige en welvarende plattelandsgebieden in 2040⁵,

---

⁵ Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0436.

- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité,
  - gezien het advies van het Comité van de Regio's,
  - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
  - gezien de adviezen van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid en de Commissie ontwikkelingssamenwerking,
  - gezien het initiatiefverslag van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling (A9-0185/2023),
- A. overwegende dat de Russische Federatie op 24 februari 2022 Oekraïne illegaal is binnengevallen, hetgeen rampzalige gevolgen heeft gehad, waaronder een ernstige bedreiging van de mondiale voedselzekerheid, en waarbij de meest kwetsbare landen aan de grootste risico's zijn blootgesteld; overwegende dat de grootschalige invasie van Oekraïne door Rusland een toch al lastige en uitdagende situatie in de agrovoedingssector ernstig heeft verslechterd – een sector die nog steeds herstelt van de gevolgen van de COVID-19-pandemie en te lijden heeft onder de aanhoudende klimaatcrisis en de stijgende prijzen van energie en meststoffen;
- B. overwegende dat de gevolgen van de crisis die is veroorzaakt door de Russische agressie tegen Oekraïne ertoe hebben geleid dat voedselzekerheid en de veerkracht van het mondiale voedselsysteem centraal op de politieke agenda zijn komen te staan; overwegende dat de Europese voedselproductie dan ook moet worden beschouwd als een strategische sector en op EU- en internationaal niveau op één lijn moet komen te staan met energiezekerheid, defensie en de strijd tegen klimaatverandering;
- C. overwegende dat Oekraïne en Rusland volgens de FAO begin 2022 wereldwijd bijna 30 % van de tarwe en maïs uitvoerden, terwijl Rusland 's werelds grootste exporteur van meststoffen was; overwegende dat meer dan dertig landen, voornamelijk in Afrika, het Midden-Oosten en Centraal-Azië, voor meer dan 30 % van hun behoefte aan tarwe afhankelijk zijn van de invoer uit Oekraïne en Rusland; overwegende dat deze mondiale voedselonzekerheid door de Russische invasie van Oekraïne nog nijpender is geworden en er volgens simulaties van de FAO toe kan leiden dat nog eens 8 tot 13 miljoen mensen te kampen zullen hebben met voedselonzekerheid;
- D. overwegende dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in de zestig jaar van zijn bestaan een positieve bijdrage heeft geleverd aan de versterking van de rol van het GLB in de Europese landbouw; overwegende dat dit ook in de toekomst zo moet blijven met begrotingssteun die toereikend en omvangrijk genoeg is om de voedselzekerheid en de voedselvoorziening in Europa te waarborgen;
- E. overwegende dat de oorlog tegen Oekraïne en de ernstige stijgingen van de prijzen van bepaalde basisproducten, zoals meststoffen, energie en diervoeder, als gevolg van dit conflict en voedselspeculatie leiden tot aanzienlijke cumulatieve verstoringen van de mondiale landbouw-, visserij- en aquacultuurmarkten, met name de markten voor granen, plantaardige olie en vee; overwegende dat de voedselproductie en de toegang tot voedsel niet verder in gevaar mogen worden gebracht en in geen geval als geopolitiek wapen mogen worden ingezet, aangezien dit alle economieën wereldwijd

zou schaden en vooral ook burgers en de meest kwetsbaren in de samenleving schade zou toebrengen;

- F. overwegende dat voedsel als wapen zijn grote geopolitieke destabilisatiekracht heeft getoond toen in 2008 de eerste voedselrellen in de Arabische landen uitbraken;
- G. overwegende dat niet alleen de consumentenprijzen van levensmiddelen maar ook gezinsinkomens cruciale aanjagers van voedselzekerheid vormen; overwegende dat huishoudens met lagere inkomens die een groot deel van hun budget aan voedsel besteden en met ongekend hoge voedselprijzen te maken krijgen, mogelijk genoodzaakt zijn voor ongezondere en minder gevarieerde voeding te kiezen, waardoor zij in hoge mate kwetsbaar zijn voor niet-overdraagbare ziekten als gevolg van een ongezond eetpatroon;
- H. overwegende dat de voedselprijzen weliswaar hoog zijn, maar desondanks de productiekosten voor landbouwers en landbouwcoöperaties in de EU niet compenseren; overwegende dat hun productiekosten in het afgelopen jaar exponentieel zijn gestegen vanwege de sterk stijgende energie- en verpakkingsprijzen en vanwege problemen in verband met de beschikbaarheid en de prijzen van meststoffen en machines;
- I. overwegende dat Rusland en Oekraïne volgens de Internationale Graanraad 8,6 % van de wereldwijde graanproductie, met uitzondering van rijst, voor hun rekening namen en 24 % van de uitvoer in het oogstjaar 2021; overwegende dat als gevolg van de oorlog die Rusland tegen Oekraïne voert verstoringen en knelpunten in kritieke infrastructuur, in het bijzonder vervoers- en opslagfaciliteiten voor landbouwproducten, het vervoer van levensmiddelen, diervoeders en andere landbouwproducten beperken, met name van granen en oliehoudende zaden vanuit de Zwarte Zee; overwegende dat de prijzen op de mondiale landbouwmarkten reeds voor de Russische inval in Oekraïne waren gestegen, deels vanwege de klimaatimpact en de gevolgen van de COVID-19-pandemie;
- J. overwegende dat vervoers- en opslaginfastructuur van essentieel belang is voor het waarborgen van efficiënte en veilige handelsstromen, leveringen en marktstabiliteit; overwegende dat elke verstoring daarvan gevolgen kan hebben voor een voorheen redelijk prijsniveau voor de consument; overwegende dat voedselzekerheid verder gaat dan landbouw en voedselproductie en gevolgen heeft op verschillende vlakken, niet alleen voor primaire producenten en consumenten, maar ook voor de bredere economie, handel, ontwikkeling en humanitaire inspanningen en de sociale en regionale cohesie;
- K. overwegende dat de Commissie alle mogelijke middelen moet aanwenden om de goede werking van de Europese interne markt te waarborgen; overwegende dat de Commissie meer inspanningen moet leveren om alle belemmeringen voor de agrovoedingssector op de interne markt aan te pakken, met inbegrip van het wegnemen van vervoersknelpunten;
- L. overwegende dat het concept van voedselzekerheid volgens de FAO niet beperkt is tot de voedselproductie, maar ook de dimensies beschikbaarheid, toegankelijkheid en stabiliteit omvat, evenals het internationaal erkende mensenrecht op voedsel en toegang tot een betaalbaar, gezond en voedzaam voedingspatroon voor iedereen; overwegende dat geen enkel mensenrecht zo vaak wordt geschonden;

- M. overwegende dat gezonde en evenwichtige voeding een positief verschil maakt in het leven van mensen en de billijke en duurzame ontwikkeling van de maatschappij mogelijk maakt; overwegende dat consumenten steeds vaker kiezen voor gezond en veilig voedsel, duurzame producten, transparantie in de toeleveringsketen en een betere traceerbaarheid van alle productie- en distributieprocessen, op basis van het recht op meer informatie over de herkomst en productiemethoden van de levensmiddelen die zij consumeren;
- N. overwegende dat toegang tot veilig en gezond voedsel voor iedereen een internationaal erkend recht is; overwegende dat het voor de samenleving essentieel is zich te richten op de beschikbaarheid en betaalbaarheid van voedsel voor iedereen, gezien de sociale, economische en ecologische implicaties en gevolgen daarvan, evenals de gevolgen voor de menselijke gezondheid;
- O. overwegende dat het recht op voedsel een fundamenteel mensenrecht is; overwegende dat duurzameontwikkelingsdoelstelling 2 beoogt vóór 2030 een einde te maken aan honger; overwegende dat de EU het recht op geschikt voedsel moet verdedigen als een prioriteit voor voedselsystemen om voedselzekerheid te bewerkstelligen en voeding te verbeteren;
- P. overwegende dat volgens het VN-rapport “Seeds, right to life and farmers’ rights” van de speciale rapporteur voor het recht op voedsel het recht op voedsel onlosmakelijk is verbonden met de zaadsystemen van landbouwers en hun ondeelbare recht om eigen zaaigoed vrij te bewaren, te gebruiken, uit te wisselen en te verkopen; overwegende dat Team Europa programma’s die de behoeften van landbouwers inzake zaadsystemen of informele zaadsystemen in aanmerking nemen moet ondersteunen, evenals zaadbanken of zaadbibliotheken die landbouwers en tuinders in staat stellen om inheemse zaden, landrassen en variëteiten te verzamelen, te bewaren en uit te wisselen;
- Q. overwegende dat de voedselcrisis geen grenzen kent en geen land deze crisis alleen kan overwinnen; overwegende dat gezamenlijk optreden en solidariteit dringend noodzakelijk zijn;
- R. overwegende dat volgens schattingen van de FAO de internationale voedsel- en voederprijzen als gevolg van de wereldwijde voorzieningscrisis gestegen zijn tot ongekende hoogte sinds de FAO begonnen is met de uitvoering van prijsanalyses – boven het toch al hoge niveau –, zelfs voor producten waarvoor een prijsstijging niet gerechtvaardigd was; overwegende dat de inflatie van voedselprijzen in oktober 2022 17,26 % bedroeg; overwegende dat veel mensen in de wereld het risico lopen op voedseltekorten, honger en voedsel dat steeds onbetaalbaarder wordt; overwegende dat exploitanten in de hele voedselvoorzieningsketen transparanter moeten zijn over hun aandeel in de toegevoegde waarde, om voedselspeculatie, die bijdraagt aan de volatiliteit van de voedselprijzen, in kaart te brengen, te voorkomen en uit te bannen, en waardoor de algehele transparantie op de markt zou toenemen;
- S. overwegende dat de wereldwijde voedselonzekerheid niet in de eerste plaats wordt veroorzaakt door tekorten, maar door conflicten, ongelijke voedseldistributie, onbetaalbaar voedsel en verstoringen in de mondiale toeleveringsketen; overwegende dat stijgende voedselprijzen vooral gezinnen met een laag inkomen treffen, die het

grootste deel van hun inkomen aan voedsel besteden; overwegende dat het cruciaal is de factoren te analyseren die de prijzen van landbouwproductiemiddelen doen stijgen en het effect dat daarvan uitgaat op de stijging van de voedselprijzen;

- T. overwegende dat een op de drie mensen wereldwijd nog steeds geen toegang heeft tot adequate, toereikende en gezonde voeding; overwegende dat 2,3 miljard mensen op de wereld in 2021 kampten met matige of ernstige voedselonzekeerheid; overwegende dat veel van deze mensen in de landbouw werkzaam zijn; overwegende dat volgens het Wereldvoedselprogramma een recordaantal van 349 miljoen mensen in 2022 te kampen had met acute voedselonzekeerheid;
- U. overwegende dat honger en voedselonzekeerheid over de hele wereld toenemen en dat vele landen aanzienlijk achterlopen om de doelstelling “geen honger” vóór 2030 te halen; overwegende dat ondervoeding een levenslange belasting vormt voor mens en samenleving, aangezien het ertoe leidt dat kinderen hun potentieel niet ten volle kunnen ontplooiën, waardoor ook de menselijke en nationale economische ontwikkeling stopt;
- V. overwegende dat de Overeenkomst van Marrakesh van 1994 en met name de Landbouwovereenkomst van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) ertoe hebben bijgedragen dat landbouwregio's zich hebben gespecialiseerd in de productie van specifieke basisgewassen, wat heeft geleid tot afhankelijkheden in productiesystemen; overwegende dat deze situatie tot problemen leidt in geval van crises, aangezien vooral landen die voedsel invoeren kwetsbaar zijn voor prijsschokken;
- W. overwegende dat er op een aantal belangrijke gebieden een wisselwerking bestaat tussen natuur en biodiversiteit enerzijds en landbouw, voedsel en voeding anderzijds in de vorm van een verscheidenheid aan gedomesticeerde en wilde planten en dieren;
- X. overwegende dat de biodiversiteit van gewassen belangrijk is omdat individuele landbouwers op die manier hun landbouwplanning kunnen afstemmen op de klimaatomstandigheden en ervoor kunnen zorgen dat voedselsystemen op natuurlijke wijze beter bestand zijn tegen de klimaatverandering, plaagorganismen en ziekteverwekkers; overwegende dat deze natuurlijke aanpak tegelijkertijd bijdraagt aan meer biodiversiteit; overwegende dat sommige landen buiten de EU een aantal innovatieve projecten hebben opgezet, zoals het “Grote Groene Muur”-initiatief in Afrika, voor de bevordering van agro-ecologische projecten; overwegende dat de steun van de EU voor duurzame voedselsystemen een prioriteit is binnen de meerjarige indicatieve programma's die met ongeveer zeventig partnerlanden zijn goedgekeurd in het kader van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking (NDICI) – Europa in de wereld voor de periode 2021-2027;
- Y. overwegende dat de beschikbaarheid van voedsel varieert als gevolg van economische schokken, de klimaatverandering, het seizoen en verstoringen; overwegende dat de EU moet investeren in de veerkracht van de agrovoedingssector en een transitie naar duurzamere landbouw moet bewerkstelligen, hetgeen de voedselzekerheid op lange termijn zal versterken en landbouwers alternatieve inkomstenbronnen kan bieden; overwegende dat het noodzakelijk is de opwarming van de aarde tegen te gaan om een veerkrachtige en duurzame landbouw op lange termijn te garanderen;
- Z. overwegende dat 63 % van de personen met een laag inkomen wereldwijd in de

landbouw werkzaam is en de overgrote meerderheid van hen op kleine en middelgrote landbouwbedrijven werkt waarvan de economische houdbaarheid momenteel in het gedrang is;

- AA. overwegende dat volgens evaluaties van de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE) de concurrentie om het gebruik van landbouwgrond en bossen in hetzelfde tempo toeneemt als de groei van de wereldbevolking, die naar schatting zal stijgen van 8 miljard mensen nu tot 9,5 miljard mensen in 2050;
- AB. overwegende dat de voedselzekerheid van de Europese Unie op dit moment en op de lange termijn rechtstreeks verband houdt met de doelstellingen van de “van boer tot bord”-strategie en de biodiversiteitsstrategie; overwegende dat de “van boer tot bord”-strategie verscheidene belangrijke initiatieven omvat, waaronder een EU-noodplan om de voedselvoorziening en voedselzekerheid in tijden van crisis te waarborgen;
- AC. overwegende dat de ambities van de Green Deal het voedselsysteem van de EU eerlijker, gezonder en milieuvriendelijker kunnen maken, aangezien de voedselzekerheid in de EU en wereldwijd afhankelijk is van veerkrachtige en duurzame voedselsystemen op korte en lange termijn; overwegende dat het cumulatieve effect van de tenuitvoerlegging van wetgeving op het gebied van de Green Deal moet zijn dat de voedselproductiecapaciteit van de EU in stand wordt gehouden, dat er een soepele overgang plaatsvindt, zowel wat de timing als de vereisten betreft, en dat de afhankelijkheid van invoer uit derde landen niet mag toenemen, aangezien de voedselzekerheid in de EU door al deze factoren in gevaar zou kunnen komen; overwegende dat het essentieel is om voldoende overheidsmiddelen uit te trekken voor de gewas- en veeteeltsector om deze sectoren te beschermen tegen negatieve gevolgen en een daling van de voedselproductie in de EU te voorkomen;
- AD. overwegende dat de uitvoering van de Green Deal moet zorgen voor een eerlijke transitie die voldoende bescherming biedt aan landbouwers, met name kleine en middelgrote landbouwbedrijven, en voldoende veilige en betaalbare landbouwproducten voor consumenten, in overeenstemming met de langetermijndoelstellingen van de EU voor veerkracht en duurzaamheid; overwegende dat duurzame bestaansmiddelen voor primaire producenten, van wie het inkomen nog steeds achterblijft, de basis vormt voor de duurzame beheersing van de huidige crises op de landbouwmarkten en voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Green Deal op de lange termijn;
- AE. overwegende dat in 2016 bijna 34 % van de Europese landbouwers 65 jaar of ouder was; overwegende dat het feit dat veel landbouwers in de nabije toekomst met pensioen gaan in een aantal lidstaten een bron van grote zorg is; overwegende dat generatievernieuwing een van de grootste uitdagingen is voor het voortbestaan van een veerkrachtige landbouwsector en veerkrachtige voedselsystemen in de EU; overwegende dat de inspanningen in het kader van het GLB weliswaar een prioriteit van de EU zijn, maar tot dusver ontoereikend zijn gebleken om het tij te keren en dat er daarom een breder scala aan beleidsinstrumenten nodig zal zijn;
- AF. overwegende dat met name jonge landbouwers innovatief zijn, vooral als het gaat om het gebruik van nieuwe technologieën; overwegende dat zij, mits zij naar behoren beloond worden, terdege gemotiveerd zijn en voldoende zeggenschap hebben, bereid

zijn investeringen te doen die de duurzaamheid, de productiecapaciteit en het concurrentievermogen van de landbouw kunnen vergroten; overwegende dat landbouwbedrijven alleen kunnen moderniseren, hun productiviteit kunnen verhogen en hun efficiëntie kunnen verbeteren als zij zijn aangesloten op breedbandnetwerken met zeer hoge capaciteit; overwegende dat er stimulansen nodig zijn om meer IT-trainingen aan te bieden voor landbouwers;

- AG. overwegende dat de sterke en significante stijging van de mondiale prijzen van meststoffen en energie, in combinatie met de sterke stijging van andere productiekosten, moeilijkheden veroorzaakt voor landbouwers en gevaar oplevert voor de toekomstige plantaardige productie en bijgevolg voor de voedselzekerheid en de betaalbaarheid van voedsel; overwegende dat de prijzen van stikstofhoudende meststoffen in september 2022 met 149 % zijn gestegen ten opzichte van de prijzen op de EU-meststoffenmarkt in het voorgaande jaar; overwegende dat de Commissie in het licht van de huidige productiemiddelen- en energiecrisis van nabij de economische situatie van de Europese landbouwers moet volgen;
- AH. overwegende dat de huidige geopolitieke uitdagingen laten zien dat voedselzekerheid geen permanente verwezenlijking is en dat de Europese voedselproductie als strategische sector moet worden beschouwd en in dit opzicht in stand moet worden gehouden en moet worden versterkt; overwegende dat de correcte werking van de Europese interne markt een voorwaarde is voor het garanderen van de voedselzekerheid; overwegende dat alle tarifaire en niet-tarifaire belemmeringen in de agrovoedingssector moeten worden herbekeken; overwegende dat sterkere, levendige, veerkrachtige en welvarende plattelandsgebieden en -gemeenschappen essentieel zijn voor de voedselzekerheid en voedselautonomie van Europa en de welvarendheid van de Europese Unie;
- AI. overwegende dat de landbouw van groot belang is voor de economie van de ultraperifere gebieden van de EU, die vaak te kampen hebben met een bijzonder kwetsbare voedselzekerheidssituatie; overwegende dat het vanwege de aard van voedselzekerheid duurder is om achteraf te reageren dan om vroeg in te grijpen;
- AJ. overwegende dat als de EU destabilisatie, voedselarmoede, hongersnood en sociale en politieke onrust in andere landen wil afwenden, zij een visie moet ontwikkelen om de voedsel- en voedingszekerheid in de EU te waarborgen en bij te dragen aan de voedselzekerheid op internationaal niveau;
- AK. overwegende dat naar schatting 20 % van alle geproduceerde levensmiddelen verloren gaat of wordt verspild; overwegende dat meer dan 36 miljoen mensen zich niet een behoorlijke maaltijd om de andere dag kunnen veroorloven; overwegende dat de meest behoeftige bevolking als gevolg van de huidige economische crisis toeneemt;
- AL. overwegende dat levensmiddelenbedrijven die zich bezighouden met logistiek en groothandelsdistributie en met grootschalige industriële productie en verwerking, zijn erkend als cruciale entiteiten waarvan de veerkracht moet worden versterkt omdat zij essentiële diensten verlenen; overwegende dat groothandelsmarkten entiteiten van openbaar belang zijn die in uitgestrekte regionale en interregionale gebieden een dienst verlenen die essentieel is voor de levering en distributie aan de eindverbruiker van verse

en bederfelijke landbouw- en visserijproducten, met de garantie dat deze van goede kwaliteit zijn en voldoen aan de gezondheidsnormen; overwegende dat groothandelsmarkten bovendien reeds blijf hebben gegeven van hun veerkracht en van de vitale rol die zij spelen door tijdens de COVID-19-pandemie de continuïteit van de voedselvoorziening en -distributie te waarborgen;

- AM. overwegende dat slechts 11,9 % van alle hoofden van landbouwbedrijven in de EU in 2020 jonger was dan 40 jaar, terwijl 33,2 % van hen 65 jaar of ouder was; overwegende dat de gemiddelde leeftijd van Europese landbouwers is gestegen tot 57; overwegende dat er in 2020 5,3 miljoen minder landbouwbedrijven in de EU waren dan in 2005, een daling met 37 %; overwegende dat het aantal hoofden van landbouwbedrijven tussen 2016 en 2020 met 11,2 % afnam; overwegende dat de meeste EU-lidstaten een algemene daling van het aantal hoofden van landbouwbedrijven registreerden;
- AN. overwegende dat vrouwen in plattelandsgebieden een cruciale rol spelen; overwegende dat het om de voorspelde achteruitgang van deze gebieden in de EU tegen te gaan van vitaal belang is dat vrouwen erkenning krijgen voor hun werk in landbouwbedrijven, dat hun werk daar zichtbaar wordt gemaakt en dat zij mede-eigendom van landbouwbedrijven verwerven; overwegende dat acties en maatregelen nodig zijn om ook de genderkloof in de agrovoedingssector te dichten, en dat het absoluut noodzakelijk is om vrouwen op alle niveaus bij het besluitvormingsproces te betrekken bij de ontwikkeling van plannen en beleid;

Uitdagingen voor de voedselzekerheid in de EU

1. wijst op de veerkracht die de agrovoedingssector tijdens de recente crises aan de dag heeft gelegd en op het vermogen van de sector om in uiterst moeilijke omstandigheden de werking van de voedselvoorzieningsketens te handhaven en de voedselzekerheid te waarborgen; merkt op dat de COVID-19-pandemie en de illegale Russische invasie van Oekraïne niettemin structurele problemen in de Europese landbouwsector aan het licht hebben gebracht en aanzienlijke risico's vormen voor de landbouwmarkten van de lidstaten, met name degene die zich geografisch het dichtst bij de oorlog bevinden;
2. benadrukt dat de EU haar voedselzekerheid, haar strategische autonomie en de veerkracht van haar landbouwsector en haar gehele toeleveringsketen moet versterken door de afhankelijkheid van invoer van buiten de EU te verminderen en de aanvoer van kritieke ingevoerde producten, zoals meststoffen, diervoeders en grondstoffen, te diversifiëren; benadrukt dat toeleveringsketens geen geopolitiek wapen mogen worden om de mondiale voedselzekerheid te destabiliseren en in gevaar te brengen, met name in de meest achtergestelde en kwetsbare landen; benadrukt dat korte en regionale toeleveringsketens op duurzame wijze moeten worden versterkt;
3. is ingenomen met het feit dat er wegens de uitzonderlijke omstandigheden tijdelijke maatregelen zijn genomen ter ondersteuning van de EU-landbouwers, die moeten worden gehandhaafd indien de Russische invasie van Oekraïne voortduurt; benadrukt dat deze maatregelen landbouwers in staat zullen stellen de landbouwproductie in de EU duurzaam te verhogen en dat zij het voortbestaan van landbouwbedrijven tijdens het oogstseizoen 2022-23 garanderen, hetgeen zal bijdragen tot het waarborgen van de voedselzekerheid; verzoekt de Commissie onverwijld een holistisch strategisch plan

- voor te stellen om de voedselzekerheid van de EU te waarborgen, dat het gebruik kan omvatten van strategische voedselvoorraden; benadrukt dat de stabiliteit moet worden vergroot in het licht van onvoorspelbare opbrengsten als gevolg van de klimaatverandering en andere factoren, die kunnen worden verergerd door speculatie;
4. verzoekt de Commissie de sectoren aan te wijzen die het zwaarst door de crisis zijn getroffen en alle nodige maatregelen te nemen om deze sectoren dringend meer steun te kunnen verlenen;
  5. benadrukt dat voedselafhankelijkheid de schuldenlast van ontwikkelingslanden vererbert, waardoor de verwezenlijkingen op het gebied van voedselzekerheid in gevaar worden gebracht; roept de Commissie en de lidstaten ertoe op alle beschikbare middelen te evalueren om eventuele tekorten op de betalingsbalans van voedselinvoerende landen te voorkomen, met inbegrip van schuldverlichting in het kader van internationale initiatieven, directe financiering en schuldherschikking; wijst nogmaals op het belang van financiering op basis van subsidies, met name voor de minst ontwikkelde landen;
  6. is verheugd over de nieuwe tijdelijke kaderregeling voor crisissteun om Europese producenten te helpen om te gaan met de effecten van de oorlog in Oekraïne, maar benadrukt dat het noodzakelijk is om nieuwe financiële steun vast te stellen om de voedselzekerheid in Europa en derde landen te waarborgen; onderstreept de kritieke situatie op de varkens- en melkmarkt in sommige lidstaten en verzoekt om rechtstreekse en onmiddellijke financiële steun voor deze sectoren;
  7. herinnert aan het beginsel van beleidscoherentie voor ontwikkeling (PCD), vastgelegd in artikel 208 VWEU, waarin is bepaald dat “de Unie (...) bij de uitvoering van beleid dat gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingslanden rekening [houdt] met de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking”, en wijst erop dat het belangrijk is te zorgen voor samenhang tussen alle beleidsmaatregelen van de EU om de doeltreffendheid van de ontwikkelingssamenwerking ten behoeve van ontwikkelingslanden te waarborgen en de doeltreffendheid van de inspanningen van de EU op het gebied van mondiale voedselzekerheid te vergroten; benadrukt dat beleidscoherentie voor ontwikkeling met het oog op voedselzekerheid belangrijk is om fundamentele mensenrechten te helpen beschermen en humanitaire crises te helpen voorkomen;

Duurzame en veerkrachtige landbouw

8. wijst erop dat de landbouw- en de levensmiddelensector cruciaal zijn voor de economie en voor het bieden van behoorlijke en duurzame arbeidskansen met veilige arbeidsomstandigheden op het platteland; merkt op dat de stijgende kosten van productiemiddelen in de landbouw bijdragen tot de reeds hoge productiekosten en de inkomsten van landbouwers in gevaar brengen; verzoekt de Commissie de nodige maatregelen te nemen om landbouwers zekerheid inzake productieplanning te bieden, alsook toereikende financiële middelen en garanties, zodat de voedselproductie in stand kan worden gehouden en, indien nodig, kan worden verhoogd, duurzame landbouwsystemen kunnen worden versterkt, de diversiteit van de voedselgewassen in de EU kan worden vergroot en de kwaliteit van de producten kan worden verbeterd,

terwijl kunstmatige industriële imitaties worden afgewezen;

9. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat landbouwgrond in de eerste plaats beschikbaar blijft voor de duurzame productie van levensmiddelen en diervoeders, aangezien deze grond bijdraagt aan het behoud van de biodiversiteit en tegelijkertijd aan de voedselzekerheid, en hij ook kan helpen de energieafhankelijkheid van de EU te verminderen; benadrukt dat hiermee rekening moet worden gehouden in alle relevante wetgevingsvoorstellen, waarin zowel rekening moet worden gehouden met het feit dat de uitstoot van broeikasgassen moet worden verminderd en het verlies aan biodiversiteit moet worden omgebogen, overeenkomstig de “van boer tot bord”-strategie en de biodiversiteitsstrategie, als met het feit dat de voedselzekerheid op lange termijn moet worden gewaarborgd en dat de doelstellingen van het GLB in acht moeten worden genomen; verzoekt de Commissie daarom bij de uitvoering van de Green Deal te zorgen voor diversiteit in de landbouwmodellen in de EU en ervoor te zorgen dat ondernemerschap op landbouwgebied en landbouwactiviteiten in de gehele Unie behouden blijven, uit strategisch oogpunt, wat de voedselzekerheid betreft;
10. verzoekt de Commissie in het bijzonder rekening te houden met zeer efficiënte landbouwmodellen in gebieden met vruchtbare landbouwgrond waar voedsel wordt geproduceerd op duurzame wijze; benadrukt dat er specifieke uitvoeringsvoorwaarden nodig zijn voor de landbouw in verstedelijkte gebieden, waar familiebedrijven worden geconfronteerd met hogere kosten en andere uitdagingen;
11. merkt op dat het voor landbouw beschikbare areaal sterk afneemt als gevolg van de toenemende verstedelijking en de groei van de wereldbevolking en dat aanzienlijk meer kan worden geproduceerd op minder grond door middel van duurzame intensivering of stadslandbouw;
12. wijst op de mogelijkheden van de verticale landbouw voor de voedselproductie, die onafhankelijk is van de weersomstandigheden of seizoenen, en die hogere opbrengsten kan opleveren met gebruik van minder water en pesticiden; pleit voor meer erkenning van deze praktijk in het EU-beleid, alsook voor initiatieven ter verhoging van de investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) op het gebied van verticale landbouw;
13. herinnert eraan dat wetgeving ter ondersteuning van koolstofarme landbouw gemakkelijk moet kunnen worden toegepast door de belanghebbenden en dat zij kan bijdragen tot de voedselzekerheid van Europa door te zorgen voor een hoger inkomen voor de landbouwers en tegelijkertijd de landbouwsector in staat te stellen een belangrijke rol te spelen bij de vermindering van de broeikasgasemissies; betreurt echter het feit dat er in het voorstel van de Commissie geen rekening is gehouden met emissiereducties op landbouwbedrijven, maar dat er alleen vastlegging in is opgenomen;
14. wijst erop dat het belangrijk is het recht op voedselzekerheid van lokale gemeenschappen te beschermen en te bevorderen; betreurt in dit verband het feit dat landroof wijdverspreid is in vele landen, wat de voedselsoevereiniteit ondermijnt; dringt er bij de EU op aan de preventie van landroof krachtig te ondersteunen; benadrukt dat het van belang is een inclusief proces op gang te brengen om te waarborgen dat

organisaties van het maatschappelijk middenveld en lokale gemeenschappen daadwerkelijk betrokken worden bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van beleidsmaatregelen en acties met betrekking tot landroof; vraagt dat in alle projecten ter bescherming van landrechten, inclusief in het kader van handel, de vrijwillige richtsnoeren voor een verantwoord beheer van grondbezit, visgronden en bossen in het kader van de nationale voedselzekerheid (VGGT) worden nageleefd en dat maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat projecten niet de landrechten in gevaar brengen van kleine boeren;

15. verzoekt de Commissie erop toe te zien dat de toekomstige EU-kaderwet voor een duurzaam voedselsysteem bevorderlijk is voor sociale overwegingen en gunstige voedselomgevingen, waarbij gezond en duurzaam voedsel de best beschikbare, de meest betaalbare, de meest aangeprezen en aantrekkelijkste optie is, en dat korte toeleveringsketens en de consumptie van lokale en seizoensgebonden producten worden bevorderd;
16. wijst erop dat het landbouwincome in de EU nog steeds minder dan de helft van de brutolonen en -inkomens in de EU bedraagt en dat daarom, gezien de inflatoire trends, economische stabiliteit hoger op de agenda moet worden geplaatst;
17. onderstreept dat voedsel waardevol is en niet louter mag worden beschouwd als handelswaar, maar dat het ook een recht voor mensen is dat moet worden gehandhaafd, en dat de economische, sociale en milieueffecten en externe effecten beter moeten worden beoordeeld en zo nodig beperkt of ondersteund;
18. merkt op dat de Europese Green Deal een mijlpaal kan zijn in de transitie van de EU naar een groenere, meer duurzame en veerkrachtigere economie en landbouw; wijst er echter op dat sommige van de voorgestelde maatregelen onbedoelde effecten kunnen hebben, die nog niet naar behoren zijn beoordeeld en geïdentificeerd op het niveau van de landbouwbedrijven, met name wat de noodzaak betreft om de voedselzekerheid op lange termijn en de levensvatbaarheid van landbouwbedrijven, met name kleine en middelgrote landbouwbedrijven, te waarborgen; verzoekt de Commissie daarom een alomvattende beoordeling uit te voeren van het cumulatieve effect van de wetgevingsvoorstellen van de Green Deal op de landbouwsector in de EU, op holistische en systematische wijze, waarbij alle dimensies van duurzaamheid worden bestreken, met name ecologische, economische en sociale aspecten, teneinde de voedsel- en voedingszekerheid, de levensvatbaarheid van landbouwbedrijven en de landbouwproductie in de Unie te waarborgen; verzoekt de Commissie een situatie te voorkomen waarin Europese landbouwers worden geconfronteerd met oneerlijke concurrentie van invoer die niet voldoet aan onze normen;
19. benadrukt de noodzaak van evenredige maatregelen, een rechtvaardige transitie, een passend tijdschema voor aanpassing en een eerlijk beloningsmechanisme om het concurrentievermogen, de productiviteit en de sociale veerkracht van de agrovoedingssector van de EU te handhaven;
20. wijst op het feit dat agromilieu- en klimaatpraktijken als agro-ecologie, boslandbouw, geïntegreerde gewasbescherming (IPM), biologische landbouw en precisie- en koolstoflandbouw het potentieel hebben om uitdagingen op het gebied van klimaat,

biodiversiteit, milieu, economie en de maatschappij aan te pakken; benadrukt dat het belangrijk is op efficiënte en doelgerichte wijze te investeren zowel in mitigatie- als in adaptatiemaatregelen om de risico's te beperken en aanzienlijke kosten op de lange termijn te voorkomen;

21. verzoekt de Commissie de landbouwers betere instrumenten aan te reiken zodat zij een grotere bijdrage kunnen leveren aan de groene transitie die momenteel aan de gang is; wijst er in dit verband op dat landbouwers bovenop hun eigen consumptie moeten kunnen bijdragen aan de energieproductie in de EU, met name wat hernieuwbare energie betreft, zodat zij een echte impuls kunnen geven aan de ontwikkeling van de circulaire economie en aan praktijken op het gebied van schone energie; is voorts van mening dat landbouwers en hun representatieve organisaties daadwerkelijk moeten worden betrokken bij de aanwijzing van geschikte gebieden;
22. benadrukt dat voedselzekerheid ook voedselveiligheid en voeding omvat, en dat zij moet worden bekeken op korte, middellange en lange termijn;
23. vraagt dat rekening wordt gehouden met het verband tussen volksgezondheid en biodiversiteit, overeenkomstig de “één gezondheid”-benadering;
24. dringt aan op de strikte toepassing van het “één gezondheid”-beginsel, op grond waarvan er een onderling verband bestaat tussen menselijke gezondheid, diergezondheid en milieukwesties, in alle beleidsmaatregelen die gevolgen hebben voor de beschikbaarheid en toegankelijkheid van voedsel; benadrukt dat de voedselveiligheid nooit in gevaar mag worden gebracht en onderstreept dat het belangrijk is het beleid op een eerlijke en sociaal-economisch rechtvaardige manier te sturen in de richting van het bevorderen van voedzaam, betaalbaar voedsel dat geproduceerd is op een manier die duurzaam is op de lange termijn, met eerbiediging van het behoud van de biodiversiteit en met gebruikmaking van agro-ecologische oplossingen; benadrukt dat het belangrijk is te zorgen voor goede en transparante etikettering die gezonde keuzes voor de consument vergemakkelijkt;

Generatievernieuwing

25. spreekt zijn grote bezorgdheid uit over de daling van het aantal landbouwbedrijven en hoofden van landbouwbedrijven in combinatie met de gestegen gemiddelde leeftijd van Europese landbouwers; benadrukt dat generatievernieuwing op lange termijn de belangrijkste prioriteit is voor het waarborgen van de Europese voedselzekerheid;
26. verzoekt de Commissie een ambitieuze, alomvattende EU-strategie inzake generatievernieuwing in de landbouwsector te ontwikkelen teneinde het aantal jonge landbouwers te verhogen en hun capaciteiten en vaardigheden te verbeteren, met name om de mogelijkheden van slimme landbouw en artificiële intelligentie ten volle te benutten; verzoekt de Commissie om in alle toekomstige landbouw-, klimaat- en milieuwetgeving een “sociaal-economische jongelandbouwerstoets” op te nemen;
27. wijst erop dat een gebrek aan toegang tot grond, ontoereikende beloning die geen behoorlijk leven mogelijk maakt, betere werkgelegenheidskansen buiten het landbouwbedrijf en een toenemende regeldruk belangrijke factoren zijn die verklaren waarom steeds meer landbouwers zich genoodzaakt voelen de sector te verlaten en

waarom minder mensen geneigd zijn om met landbouw te starten; benadrukt dat het belangrijk is te waarborgen dat landbouwers een voorspelbare bron van inkomsten hebben en van hun werkzaamheden kunnen rondkomen;

28. vestigt de aandacht op het feit dat investeringen, ook in digitalisering, moeten worden gestimuleerd; verzoekt de Commissie in dit verband om in nauwe samenwerking met de lidstaten richtsnoeren op te stellen om synergieën tussen de financieringsinstrumenten van het GLB en die van het cohesiebeleid te bevorderen;
29. verzoekt de Commissie op consistente en gecoördineerde wijze te communiceren over voedselzekerheidsmaatregelen; herinnert de Commissie eraan dat zij de effecten op de procedures en de voedselzekerheid moet evalueren in haar wetgevingsvoorstel;

EU-eiwitstrategie

30. verzoekt de Commissie een alomvattende EU-strategie voor eiwitten en diervoeders te presenteren, met effectieve maatregelen om de Europese productie op korte, middellange en lange termijn te verhogen; is van mening dat deze strategie gericht moet zijn op binnenlandse productie om het potentieel hiervan ten volle te benutten en de afhankelijkheid van invoer uit derde landen te verminderen; is tevens van mening dat de strategie het inkomen van landbouwers uit duurzame productie moet veiligstellen of verhogen;
31. meent dat de Commissie moet onderzoeken in hoeverre een optimale benutting van de synergieën met de productie van hernieuwbare energie in de EU kan bijdragen tot een betere beschikbaarheid van eiwitrijke diervoeders; onderstreept dat een grote afhankelijkheid van de invoer van levensmiddelen en diervoeders de bevolking blootstelt aan volatiliteit op de wereldmarkt; benadrukt dat de EU, vanwege de verstoringen van de mondiale productieketens en de toegenomen prijsvolatiliteit, een open strategische autonomie moet ontwikkelen met als doel de toegang tot belangrijke markten te waarborgen en minder afhankelijk te worden van de invoer van kritieke goederen zoals plantaardige eiwitbronnen en diervoeders;

Nieuwe veredelings technieken

32. is van mening dat gewassen beter bestand moeten worden tegen klimaatverandering en nieuwe ziekteverwekkers, om de opbrengsten op korte en lange termijn te verhogen en te handhaven, met name gezien de droogte en watertekorten die een toenemend aantal EU-lidstaten treffen; benadrukt dat dit afhangt van het herstel en de instandhouding van de biodiversiteit, de bodemgezondheid en de toepassing van agro-ecologische en biologische methoden, en onderstreept hoe belangrijk het is te beschikken over een zeker en divers aanbod van zaden; benadrukt dat kwekers en landbouwers gegarandeerde toegang moeten hebben tot hoogwaardige zaden van plantenrassen die zijn aangepast aan de druk van de klimaatverandering en landbouwsystemen waar weinig productiemiddelen worden gebruikt, met inbegrip van traditionele en lokaal aangepaste rassen en heterogeen materiaal; benadrukt dat zij gegarandeerde toegang moeten hebben tot de genetische hulpbronnen die nodig zijn voor verdere veredeling;
33. wijst erop dat innovatieve en hulpbronnenefficiënte teeltmethoden in gecontroleerde, gesloten omgevingen een veilige aanvoer van grondstoffen voor groeimedia vereisen; is

van mening dat de productie en levering van deze materialen in de EU moeten worden gewaarborgd;

34. verzoekt de Commissie te pleiten voor een gericht gebruik en verdere ontwikkeling van nieuwe kweektechnieken in de landbouw; verzoekt de EU vaart te zetten achter de goedkeuring van wetgeving inzake het gebruik van nieuwe teelttechnieken, in partnerschap met de lidstaten en met inachtneming van het voorzorgbeginsel, om de opbrengst van planten duurzaam te verhogen en ze beter bestand te maken tegen klimaatverandering en nieuwe ziekteverwekkers, met name in de context van schadelijke organismen, droogte, overstromingen, watertekorten en andere extreme weersomstandigheden, waar steeds meer landen in de EU mee te kampen hebben; benadrukt dat nieuwe teelttechnieken duurzaamheid kunnen bevorderen, aangezien duurzame landbouw niet mogelijk is zonder innovatie;
35. benadrukt dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat de resultaten van onderzoek worden meegenomen in landbouwpraktijken, aangezien dit een belangrijke rol zou spelen bij de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese Green Deal, door een duurzamere landbouw te ontwikkelen, onder meer door Europese landbouwers alternatieven te bieden voor het verminderen van het gebruik van synthetische meststoffen en bestrijdingsmiddelen;
36. benadrukt het belang van gelijke toegang tot technologische en wetenschappelijke innovaties die rassen resistenter kunnen maken en de diversiteit van de genetische hulpbronnen en de voedselproductiesystemen kunnen bevorderen, met inachtneming van de EU-regelgeving inzake voedselveiligheid;
37. verzoekt de Commissie de effecten van genetisch gemodificeerde organismen op de gezondheid, de biodiversiteit, de sociale inclusie en de keuzevrijheid van landbouwers en consumenten grondiger te beoordelen;
38. dringt aan op een alomvattende analyse van de sociaal-economische en milieueffecten van octrooien op teeltprocessen, teeltmateriaal en delen daarvan op het voedselsysteem, met inbegrip van het potentieel voor een grotere marktconcentratie en monopolisering in de voedselketen, alsook op de betaalbaarheid en beschikbaarheid van voedsel;
39. is van mening dat de gerichte toepassing van nieuwe genomtechnieken en de goedkeuring in de EU van zaden waarbij deze technieken worden gebruikt belangrijke maatregelen zijn om de landbouw te verduurzamen in het kader van de Europese Green Deal en de “van boer tot bord”-strategie;
40. verzoekt de Commissie een Europese dialoog te bevorderen over de mogelijkheden die nieuwe veredelingsmethoden bieden voor de aanpak van klimaatverandering en het publiek voor te lichten over de verschillen tussen transgene planten en nieuwe veredelingsmethoden;
41. onderstreept hoe belangrijk het is te beschikken over een zeker en divers aanbod van zaden, en met name om in de EU geteelde plantaardige eiwitten te bevorderen om lokaal geproduceerde levensmiddelen en diervoeders met een hoge voedingswaarde aan te bieden en landbouwers toegang te bieden tot hoogwaardige zaden van plantensoorten die zijn aangepast aan de druk van de klimaatverandering en landbouwsystemen waarbij

weinig productiemiddelen worden gebruikt, met inbegrip van traditionele en lokaal aangepaste rassen en heterogeen materiaal;

42. verzoekt de EU en haar lidstaten geen octrooien op biologisch materiaal te verlenen; dringt er bij hen op aan de vrijheid van ondernemerschap en de vrijstellingen voor telers met betrekking tot bepaalde rassen te waarborgen;

Artificiële intelligentie en precisielandbouw

43. benadrukt dat digitale technologieën en precisielandbouw toekomstgerichte oplossingen kunnen bieden voor cruciale uitdagingen door het mogelijk maken van de monitoring van ontbossing, de vermindering van het gebruik van gewasbescherming, meststoffen en waterverbruik in de landbouw, het verhogen van de opbrengst en het verbeteren van de economische en ecologische prestaties; wijst erop dat deze technologieën in het begin vaak met hoge investeringskosten gepaard gaan en dat er daarom passende oplossingen en bijkomende financiering voor landbouwers nodig zijn om deze technologieën ook voor kleinschalige landbouwbedrijven betaalbaar en toegankelijk te maken; benadrukt dat deze technologieën toegankelijk moeten zijn voor kleinschalige landbouwers en dat landbouwers altijd de rechten op hun gegevens moeten behouden;
44. verzoekt de Commissie het gebruik van duurzame digitale innovatie te versnellen om de landbouw in de EU te moderniseren en landbouwers in staat te stellen hun productiepotentieel volledig te benutten en hun inkomen te beschermen in het kader van de groene transitie, onder meer door optimalisering van de nutriëntencyclus, waarbij digitale inclusie wordt gewaarborgd; benadrukt dat deze nieuwe processen ook alternatieve oplossingen zijn voor Europese landbouwers die met nieuwe eisen worden geconfronteerd, met name wat betreft het verminderen van bestrijdingsmiddelen en productiemiddelen;
45. benadrukt dat satellietgegevens en technologieën op het gebied van artificiële intelligentie een bron van waardevolle informatie kunnen zijn voor de landbouw en de hele voedselketen, met technologie die de informatiestroom van de producent naar de consument en omgekeerd mogelijk maakt, waardoor de werking van de hele waardeketen wordt verbeterd, verspilling wordt verminderd en de logistieke kosten worden verlaagd; wijst er echter op dat het gebruik van dergelijke gegevens nog altijd zeer beperkt is, aangezien die in de meeste gevallen niet vrij beschikbaar of te complex zijn om door landbouwbedrijven of lokale overheden te worden toegepast; dringt aan op een intensiever gebruik en terbeschikkingstelling van deze gegevens en technologieën om landbouwers te ondersteunen bij de groene en de digitale transitie, en tegelijkertijd de veerkracht van de landbouw in de EU te waarborgen; dringt aan op de ontwikkeling van een veilige en betrouwbare gegevensruimte om de landbouwsector in staat te stellen gegevens uit te wisselen en te raadplegen teneinde de economische en ecologische prestaties ter plekke te verbeteren;

Logistiek

46. verzoekt de EU de rol van logistieke centra, met name groothandelsmarkten, als strategisch belangrijk te erkennen, aangezien zij een integraal en complementair onderdeel vormen van de primaire landbouwproductie en landbouwers en vervoersbedrijven zonder die centra niet evenwichtig in de behoeften van de

consumenten kunnen voorzien;

47. dringt aan op investeringen in infrastructuur voor duurzamere vervoers- en opslagfaciliteiten voor verse of andere landbouwproducten, hetgeen ook kan bijdragen tot het verminderen van voedselverspilling en het verkleinen van de ecologische voetafdruk van de sector; verzoekt de EU regionale verschillen te onderkennen, lokale voedselproductie te stimuleren en rekening te houden met dunbevolkte gebieden en hun behoeften;

Bestrijdingsmiddelen

48. wijst erop dat er een sterke maatschappelijke behoefte bestaat aan nieuwe regels om de risico's en het gebruik van pesticiden in de EU te verminderen, met als doel een eerlijker, gezonder en milieuvriendelijker voedselsysteem in overeenstemming met de Europese Green Deal;
49. benadrukt dat het aantal bestuivers in heel Europa is afgenomen en dat bijen en andere bestuivers dringend moeten worden beschermd, met name door biologische bestrijding van plagen te bevorderen en het gebruik en risico van bestrijdingsmiddelen te verminderen; benadrukt echter dat de Commissie een wetgevingsvoorstel heeft ingediend met bindende doelstellingen voor de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, met onder meer een verbod op het gebruik ervan in gebieden die zijn aangemerkt als kwetsbaar, zonder landbouwers eerst betaalbare en afdoende doeltreffende alternatieven te bieden om plagen te bestrijden en zonder rekening te houden met de gevolgen die het gebrek aan middelen om gewassen te beschermen tegen schadelijke organismen kan hebben voor de voedselveiligheid in de EU, onze afhankelijkheid van de invoer uit derde landen of voor de instandhouding van een goede gezondheid van planten; benadrukt dat in dit voorstel geen rekening wordt gehouden met de specifieke regionale kenmerken van de Europese landbouw en dat er geen algehele effectbeoordeling is gemaakt met gekwantificeerde gevolgen voor de voedselproductie, het concurrentievermogen van de landbouw in de EU, de mogelijke gevolgen voor boeren, de afhankelijkheid van voedselimport, voedselprijzen en de verspreiding van schadelijke organismen; wijst erop dat de beperking van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in kwetsbare gebieden al is geregeld in de wetgeving van sommige lidstaten;
50. benadrukt de sleutelrol van geïntegreerde gewasbescherming (IPM) bij het verminderen van de afhankelijkheid van bestrijdingsmiddelen en dringt er bij de lidstaten op aan ervoor te zorgen dat dit systeem op de juiste wijze wordt toegepast; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat landbouwers financieel en met andere middelen worden ondersteund bij de overgang naar deze praktijken;
51. spreekt zijn bezorgdheid uit over de dubbelzinnige definitie van "kwetsbare gebieden" door de Commissie en over de wijze waarop gewasbeschermingsmiddelen in deze gebieden worden gebruikt, hetgeen in de praktijk kan leiden tot een daling van de landbouwproductie en bijgevolg tot een daling van het inkomen van de landbouwers en, op middellange tot lange termijn, tot het verdwijnen van kleine en middelgrote akkerbouwbedrijven, een verhoogd risico van bedrijfsbeëindiging, een toename van oneerlijke concurrentie, een stijging van de voedselprijzen en een toename van de

invoer uit derde landen, hetgeen allemaal een rechtstreeks invloed heeft op de voedselzekerheid;

52. verzoekt de Commissie te zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende doeltreffende gewasbeschermingsmiddelen door de toelating te versnellen en vertragingen te vermijden, teneinde te zorgen voor een adequaat instrumentarium ter bestrijding van plagen en ziekten en voor een op wetenschap gebaseerde en geharmoniseerde benadering van de toegang tot gewasbeschermingsmiddelen in de gehele EU;
53. benadrukt dat de beschikbaarheid van voldoende doelmatige gewasbeschermingsmiddelen onontbeerlijk blijft om gewassen te beschermen tegen nieuwe plagen en ziekten en verliezen bij de voedselproductie te voorkomen; uit zijn bezorgdheid dat verdere beperkingen van de beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen de inspanningen kunnen ondermijnen die worden geleverd om een holistische benadering van IPM toe te passen;
54. veroordeelt het feit dat de EU wat bestrijdingsmiddelen betreft met twee maten meet en het mogelijk maakt dat gevaarlijke stoffen die in de EU verboden zijn, naar andere landen worden uitgevoerd; roept de Commissie op om te zorgen voor wederkerigheid in handelsovereenkomsten, met name wat landbouw en landbouwproducten betreft, en het goede voorbeeld te geven door erop toe te zien dat gevaarlijke pesticiden die in de EU niet langer zijn toegestaan niet worden uitgevoerd naar partnerlanden; op die manier wordt voorkomen dat residuen van pesticiden die in de EU verboden zijn worden toegelaten in voedsel op de EU-markt, en wordt het handhavingsmechanisme van de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling (TSD) versterkt;

Opleiding en kennisuitwisseling

55. verzoekt de Commissie aandacht te schenken aan het belang van actieve levenslange opleiding van landbouwers en van steun voor nieuwe mitigatiemethoden en landbouwpraktijken om de landbouwsector en plattelandsgebieden aantrekkelijker te maken; benadrukt dat collegiale kennisuitwisseling en -overdracht op gebieden als landbeheer, adaptatie aan en mitigatie van klimaatverandering, agro-ecologische praktijken en eerlijke en veerkrachtige waardeketens een grote rol kunnen spelen om een duurzamere agrov voedingsproductie te bevorderen en tegelijkertijd de landbouwproductiviteit te waarborgen;

Voedselvoorzieningsketen

56. benadrukt dat de Commissie aanvullende maatregelen moet nemen om de voedselketen veerkrachtiger, transparanter en eerlijker te maken, met name door de positie van primaire producenten in de hele voedselvoorzieningsketen te versterken; verzoekt de lidstaten en de Commissie te zorgen voor een doeltreffende handhaving van de richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken en maatregelen te overwegen om voedselspeculatie te bestrijden; is van mening dat producentenorganisaties, mogelijk met inbegrip van coöperaties, ertoe kunnen bijdragen dat landbouwers zich in de voedselketen meer als ondernemers gaan opstellen, door middel van innovatieve acties met een toegevoegde waarde en de optimalisering van productiekosten door gezamenlijke aankopen de het gezamenlijk gebruikmaken van diensten;

57. benadrukt dat ten volle gebruik moet worden gemaakt van de schoolfruit- en schoolmelkregeling om ervoor te zorgen dat kinderen in achterstandssituaties voldoende te eten krijgen; wijst er voorts op dat overheidsopdrachten kunnen worden ingezet voor het verkrijgen van publieke steun voor de aankoop van hoogwaardige levensmiddelen bij kleine landbouwers en lokale producenten, om voedselonzekeerheid te voorkomen;

Vrouwen in plattelandsgebieden

58. benadrukt dat het belangrijk is de genderkloof in de agrovoedingssector te dichten door in vrouwen te investeren en maatregelen te bevorderen om meer vrouwen aan te trekken naar de sector; wijst erop dat ondernemerschap, werkgelegenheid en de politieke vertegenwoordiging van vrouwen moeten worden ondersteund; benadrukt dat er bij het beheer van de voedselzekerheid rekening moet worden gehouden met het genderperspectief en dat vrouwen moeten worden betrokken bij de besluitvorming hierover;
59. benadrukt dat duurzaamheid betrekking heeft op het evenwicht tussen economische ontwikkeling, milieueffecten en sociale gelijkheid, met inbegrip van gendergelijkheid; wijst op de negatieve gendereffecten van toenemende voedselonzekeerheid nu vrouwen geneigd zijn in tijden van voedseltekorten minder voedsel te consumeren, en 60 % van de ondervoede mensen vrouwen en meisjes betreft; merkt op dat 60 % van de vrouwen in Afrika ten zuiden van de Sahara in de landbouwsector werkt en op het gebied van voedsel- en waterzekerheid zeer kwetsbaar is voor de gevolgen van het veranderende klimaat;

Meststoffenstrategie

60. benadrukt dat de meststoffensector van essentieel belang is om de voedselzekerheid wereldwijd te waarborgen; is ingenomen met het feit dat de Commissie in haar mededeling over het waarborgen van de beschikbaarheid en betaalbaarheid van meststoffen (COM(2022)0590) een strategie heeft vastgesteld om landbouwers te helpen het hoofd te bieden aan de uitzonderlijk hoge kosten; is echter van mening dat de mededeling weliswaar bepaalde waardevolle beleidsaanbevelingen voor de middellange en lange termijn bevat, maar geen maatregelen omvat om de afhankelijkheid van steeds duurder externe productiemiddelen te verminderen, geen concrete stappen voorstelt en geen passende onmiddellijke maatregelen formuleert om landbouwers in de huidige crisis te ondersteunen, met mogelijk zeer ernstige gevolgen voor de voedselzekerheid; benadrukt in dit verband het belang van de komende herziening van het meerjarig financieel kader (MFK);
61. verzoekt de Commissie een echte langetermijnvisie op te stellen voor het verwezenlijken van strategische autonomie wat betreft meststoffen, met als doel om de industrie te stimuleren om hun productie te verduurzamen; benadrukt dat landbouwpraktijken en alternatieve bronnen van nutriënten de nutriëntenkringlopen kunnen verbeteren en de afhankelijkheid van kunstmest kunnen verminderen, waardoor de afhankelijkheid van de invoer van meststoffen afneemt; benadrukt in dit verband dat onderzoek en innovatie op EU-niveau verder moeten worden ondersteund; benadrukt dat het voor het waarborgen van de voedselproductie op de lange termijn nodig is dat

eenvoudig beschikbare en in de EU geproduceerde middelen, zoals organische meststoffen, volop worden ontwikkeld en ingezet;

62. verzoekt de Commissie de grenswaarden voor het gebruik van stikstofhoudende meststoffen uit dierlijke mest, zoals RENURE (REcovered Nitrogen from maNURE), digestaat van bioafval en enige andere doeltreffende en geverifieerde bron, te verhogen; verzoekt de Commissie ondertussen een tijdelijke afwijking toe te laten om de kosten van meststoffen snel omlaag te brengen, en te werken aan een langetermijnkader om de circulariteit op landbouwbedrijven te bevorderen en de afhankelijkheid van hulpbronnen uit derde landen te verkleinen; wijst erop dat deze maatregelen voor de langere termijn het opstellen van bedrijfsinterventiestrategieën moeten omvatten, onder andere met betrekking tot plannen voor nutriëntenbeheer, bodemherstel, precisielandbouw, biologische landbouw en het gebruik van peulgewassen in vruchtwisselingsprogramma's, en gepaard moeten gaan met toereikende en billijke overgangsperioden;
63. is van mening dat de meststoffenindustrie in de EU toegang moet hebben tot de grondstoffen die nodig zijn voor de productie van meststoffen binnen de EU, om de vooruitzichten voor de oogsten in de EU niet in gevaar te brengen;
64. is ingenomen met het voornemen van de Commissie om belangrijke nutriënten zoals fosfaat en potas uit andere bronnen te betrekken en dringt erop aan dit proces te versnellen om te anticiperen op toekomstige tekorten;

Bestrijding van voedselverlies en -verspilling

65. wijst erop dat ongeveer een derde van alle wereldwijd geproduceerde levensmiddelen tijdens een bepaalde fase van de voedselvoorzieningsketen, van boer tot bord, verloren gaat of verspild wordt; wijst erop dat voedselverlies en voedselverspilling kunnen worden voorkomen door een holistische aanpak te volgen, onder andere door maatregelen te nemen voor het gebruik van duurzame en recyclebare verpakkingen, en door dierziekten te voorkomen en te beheersen; is van mening dat voedselverlies en -verspilling tot een minimum kunnen worden beperkt indien bepaalde maatregelen worden genomen, bijvoorbeeld door met behulp van goede hygiënepraktijken en verbeterde technologieën in de hele waardeketen de aanwezigheid van ziekteverwekkers in levensmiddelen te verminderen;
66. onderstreept de positieve effecten die het ondersteunen van lokale productie en de consumptie van seizoensgebonden, lokale producten uit korte voedselvoorzieningsketens kan hebben op het terugdringen van voedselverspilling; benadrukt in dit verband de positieve effecten van consumentenvoorlichting op dit gebied; wijst erop dat vermindering van de voedselverspilling een belangrijke bijdrage zou leveren aan de wereldwijde voedselzekerheid; verzoekt de Commissie daarom bewustmakingscampagnes te organiseren voor producenten, consumenten en detailhandelaren over het belang van het voorkomen van alle vormen van voedselverspilling en over de economische, maatschappelijke en ecologische consequenties van dergelijke verspilling; verzoekt de Commissie de lidstaten te ondersteunen bij de uitvoering van doeltreffende programma's voor de preventie van voedselverspilling; benadrukt dat de lidstaten daarnaast de omvang van

voedselverspilling beter moeten meten en in de hele toeleveringsketen moeten monitoren; roept met name supermarkten op om het probleem van vermijdbare voedselverspilling met spoed aan te pakken door middel van alternatieve maatregelen, bijvoorbeeld door samen te werken met lokale initiatieven, zoals voedselbanken, om de voedselarmoede en -onzekerheid te verlichten;

67. acht het dringend noodzakelijk de nodige maatregelen te nemen om de perceptie van “onvolmaakte levensmiddelen” te veranderen, d.w.z. levensmiddelen die niet aan de marktstandaarden qua uiterlijk voldoen, ook al doet dat niets af aan hun smaak of voedingswaarde, alsook om de wetgeving inzake de minimumhoudbaarheidsdatum op levensmiddelenetiketten te wijzigen;
68. wijst erop dat de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE) schat dat ongeveer 20 % van de mondiale voedselproductie verloren gaat als gevolg van ziekten onder vee, en dat het beperken van de incidentie van deze ziekten derhalve een van de prioriteiten is die in aanmerking moet worden genomen om de wereld te kunnen voeden;

Biobrandstoffen

69. verzoekt de Commissie een realistisch perspectief voor de productie van biobrandstoffen te ontwikkelen waarbij rekening wordt gehouden met de eiwitstrategie van de EU, aangezien stopzetting van de productie van biobrandstoffen en daarmee het wegvallen van eiwit als bijproduct de voedselcrisis aanzienlijk zou verergeren in plaats van bij te dragen tot de vermindering ervan; verzoekt de EU prioriteit te geven aan voedselproductie boven de productie van biobrandstoffen op basis van gewassen;
70. benadrukt de belangrijke rol die landbouwers spelen bij de productie van hernieuwbare energie in de EU, en de noodzaak om de bestaande grenzen van zelfconsumptie weg te nemen, teneinde een concrete bijdrage mogelijk te maken aan de ontwikkeling van beste praktijken inzake de circulaire economie en schone energieproductie;

Vee

71. verzoekt de Commissie, de lidstaten en marktdeelnemers om strategisch na te denken over de locatie van de duurzame veehouderij op het gehele Europese grondgebied, waarbij met name rekening wordt gehouden met de rol hiervan in de stikstofcyclus en het toevoegen van organisch materiaal aan gewassen, het optimale gebruik van alle soorten landbouwgrond en het bevorderen van een veelzijdige en evenwichtige voeding; roept de Commissie en de lidstaten op om voldoende overheidsmiddelen uit te trekken voor alle landbouwsectoren om negatieve effecten te voorkomen, waaronder een daling van de voedselproductie in de EU die de voedselzekerheid in gevaar zou kunnen brengen;

Natuurlijke hulpbronnen

72. wijst op de bijdrage aan voedselzekerheid die wordt geleverd door een duurzamere en efficiëntere landbouw die natuurlijke hulpbronnen zoals bodem, water en bossen in stand houdt en de mogelijkheden van duurzame bio-energie en duurzame bio-economie benut; verzoekt de Commissie en de lidstaten om bij de tenuitvoerlegging van wetgeving die betrekking heeft op de landbouwsector te zorgen voor uitgebalanceerde

ecologische, economische en sociale duurzaamheid die synergieën genereert;

73. verzoekt de Commissie een specifiek programma ter ondersteuning van de lidstaten op te zetten om het waterbeheer in de landbouw te verbeteren en te werken aan betere waterbesparing en wateropslagcapaciteit door bestaande irrigatievoorzieningen te voltooien, te moderniseren en te optimaliseren en nieuwe infrastructuur te bevorderen, waarbij de toepasselijke milieuvorschriften in acht worden genomen en de grondwateropslagcapaciteit wordt verbeterd, zodat de veerkracht van het landbouwproductiesysteem wordt vergroot en de watervoorziening wordt gewaarborgd; verzoekt de Commissie de ontwikkeling, de opslag en het gebruik van gezuiverd afvalwater voor de landbouw te ondersteunen; dringt aan op een versnelde uitvoering van het cohesiebeleid en op specifieke maatregelen voor de ontwikkeling van infrastructuur om extreme droogten in Europa te bestrijden;
74. wijst erop dat conflicten, de klimaat- en biodiversiteitscrises en de pandemie keerpunten zijn geweest voor de honger in de wereld, die daarvoor aan het afnemen was maar nu ongeveer 10 % van de wereldbevolking treft; benadrukt dat er verdere inspanningen nodig zijn om de Oekraïense graanuitvoer te hervatten en in stand te houden, hetgeen de druk in het Globale Zuiden moet verlichten; dringt er in dit kader bij de Commissie op aan haar inspanningen op het gebied van “voedseldiplomatie” te intensiveren, mede omdat de Unie tegenwoordig op wereldniveau een van de grootste tarweproducenten is en voedselvoorzieningstekorten in het Globale Zuiden deze derde landen kwetsbaarder kunnen maken voor de invloed van autoritaire regimes;
75. benadrukt dat innovatieve digitale technologieën geen nieuwe vormen van afhankelijkheid mogen creëren, en beklemtoont dat deze technologieën de concentratie van landbouwbedrijven niet mogen versterken maar ook beschikbaar en toegankelijk moeten zijn voor kleinschalige landbouwbedrijven;
76. is van mening dat kleinschalige energieopwekkingsinstallaties op landbouwbedrijven een enorm potentieel hebben om energie te produceren in plattelandsgebieden en de circulariteit op landbouwbedrijven te vergroten door de afval- en reststromen van het bedrijf, waaronder mest, in warmte en elektriciteit om te zetten; benadrukt dat alle belemmeringen moeten worden weggenomen om landbouwers aan te moedigen te investeren in deze technologieën voor een circulair landbouwbedrijf, zoals kleinschalige biogasinstallaties; verzoekt de Commissie de uitrol van deze innovatieve installaties te bevorderen; benadrukt dat de resten van dit proces moeten worden benut, bijvoorbeeld via RENURE-producten, die moeten worden ingedeeld en gebruikt als chemische meststoffen;
77. is van mening dat de voedselzekerheid ook kan worden bevorderd via projecten die worden gefinancierd via het nieuwe REPowerEU-hoofdstuk, en pleit voor de uitrol van projecten die zowel de energie- als de landbouwsector ten goede komen;
78. benadrukt dat het beheer van het aanbod verder moet worden ondersteund door middel van steun aan producenten- en brancheorganisaties;
79. merkt op dat de Europese landbouwers voldoen aan de strengste productievoorschriften ter wereld en benadrukt dat het beleid niet mag leiden tot verplaatsing van de productie of tot ongelijke concurrentievoorwaarden;

Het GLB en de toekomst van landbouwers

80. herhaalt dat het GLB voedselzekerheid moet blijven waarborgen en tegelijkertijd beter moet inspelen op nieuwe maatschappelijke eisen op het gebied van duurzaam voedsel en gezondere voeding; benadrukt hoe belangrijk het is te waarborgen dat landbouwers over een voorspelbare bron van inkomsten beschikken en van hun activiteiten kunnen rondkomen; verzoekt de Commissie in dit verband de GLB-begroting in het MFK te herzien om zowel de voedselzekerheid als de groene transitie zeker te stellen en de nodige hefboomen voor investeringen te creëren;
81. verzoekt de Commissie en de lidstaten de afname van het aantal landbouwbedrijven in plattelandsgebieden tegen te gaan en benadrukt dat moet worden ingezet op steun voor de voortzetting van landbouwactiviteiten en voor innovatie; wijst op de bijdrage van kleine landbouwbedrijven aan de duurzame voedselautonomie en -zekerheid van de EU, met name in lokale voedselsystemen, en benadrukt dat ervoor moet worden gezorgd dat kleinschalige producenten naar behoren worden betrokken bij besluitvormingsprocessen wanneer deze gevolgen voor hen inhouden;
82. verzoekt de Commissie om bij de opstelling van haar mededeling over het toekomstige GLB te overwegen het GLB om te vormen tot een beleid dat voedselproductie en voedselveiligheid op samenhangende wijze integreert, waarbij ook samenhang wordt gewaarborgd met het handelsbeleid, het milieubeleid en het beleid inzake humanitaire hulp en internationale ontwikkeling;
83. spreekt zijn tevredenheid en steun uit over de uitspraken van de landbouwcommissaris, die heeft verklaard dat de huidige GLB-begroting van minder dan 0,4 % van het bbp van de EU niet volstaat om de voedselzekerheid veilig te stellen en dat deze daarom uiterlijk in het volgende MFK aanzienlijk moet worden verhoogd; dringt erop aan dat de landbouwcrisisreserve van aanvullende middelen bovenop de bestaande GLB-middelen wordt voorzien en dat de crisisreserve in geval van gebruik ervan op andere manieren wordt aangevuld dan door begrotingsdiscipline, aangezien dit zou betekenen dat landbouwers met de ene hand EU-middelen krijgen aangereikt om de crisis te beheersen, terwijl deze middelen (rechtstreekse betalingen) hun met de andere hand weer worden afgenomen;
84. benadrukt dat het belangrijk is een flexibeler manier te vinden om de GLB-vereisten toe te passen, door te voorzien in voorschotten voor producenten en de bedragen hiervoor te verhogen;
85. beklemtoont dat de EU-bijstand de meest kwetsbare bevolkingsgroepen zo spoedig mogelijk moet bereiken en op de context van multidimensionale crises moet worden afgestemd, en wijst op het belang van een versterkte humanitaire aanpak; beklemtoont dat de Commissie in 2022 meer dan 900 miljoen EUR heeft toegewezen voor humanitaire voedselhulp, wat 60 % meer is dan in 2021 en bijna 80 % meer dan in 2020;
86. roept de EU op om de continuïteit tussen humanitaire hulp, ontwikkelingssamenwerking en vredesactiviteiten te waarborgen om de diepere oorzaken van voedselonzeekerheid en de zwakke punten van de voedselsystemen in ontwikkelingslanden aan te pakken,

overeenkomstig de benadering waarbij humanitaire hulp wordt gekoppeld aan ontwikkeling en vrede;

Veerkrachtige en diverse ecosystemen als sleutelfactoren voor voedselzekerheid

87. merkt op dat de effecten van klimaatverandering op de landbouwproductie zich steeds duidelijker aftekenen, waarbij oogsten en opbrengsten schade ondervinden van de steeds vaker voorkomende droogteperiodes, overstromingen en andere extreme weersomstandigheden;
88. herinnert eraan dat aantasting van de biodiversiteit, met name bij drachtplanten, bijdraagt tot slechtere landbouwopbrengsten en daarmee onze voedselzekerheid op losse schroeven zet; wijst erop dat landbouw afhankelijk is van veerkrachtige ecosystemen, met name functionele bodemecosystemen, en van een toereikende populatie van bestuivers en natuurlijke vijanden van schadelijke organismen; beklemtoont dat een grotere klimaatbestendigheid van de Europese landbouw ervoor zal zorgen dat de sector kan blijven concurreren op de wereldmarkt en werkgelegenheid en economische groei kan creëren;
89. is ingenomen met de uitgebreide analyse van de Commissie over de sleutelfactoren voor voedselzekerheid; wijst nadrukkelijk op haar conclusies waarin wordt gewezen op de urgentie van de transitie naar een duurzaam voedselsysteem waarmee de voedselzekerheid zowel op korte als op lange termijn kan worden gewaarborgd;

Internationale dimensie van voedselzekerheid

90. benadrukt dat het handelsbeleid van de EU dringend moet worden afgestemd op Europese normen voor duurzame levensmiddelen, zodat het concurrentievermogen van de EU niet wordt geschaad; merkt op dat de EU een belangrijke rol speelt in de wereldwijde handel in landbouwproducten en levensmiddelen en dat het van essentieel belang is ook het handelsbeleid van de EU in overeenstemming te brengen met Europese duurzaamheidsdoelstellingen;
91. dringt erop aan om in bilaterale en multilaterale handelsbesprekingen en -overeenkomsten een afzonderlijk hoofdstuk te wijden aan voedsel en landbouwproducten en deze niet louter als pasmunt te beschouwen bij deze onderhandelingen; uit zijn bezorgdheid over de gevolgen die het toegenomen aantal vrijhandelsovereenkomsten zonder sterke duurzaamheidsbepalingen heeft gehad voor de Europese landbouwsector, die vaak oneerlijke concurrentie ondervindt van producenten uit derde landen die zich aan veel minder strenge wetgeving moeten houden; dringt voorts aan op meer wederkerigheid tussen Europese producenten en producenten uit derde landen wat productienormen betreft;
92. wijst erop dat voedselzekerheid een complex en veelzijdig onderwerp is en een samenhangende en geïntegreerde benadering vereist waarbij de huidige uitdagingen vanuit verschillende perspectieven worden benaderd door rekening te houden met economische, handels-, milieu- en regionale aspecten en met internationale ontwikkeling;
93. benadrukt dat de EU niet alleen verantwoordelijk is voor het waarborgen van haar eigen

voedselvoorziening, maar ook moet bijdragen tot de bestrijding van honger in achtergestelde delen elders op de wereld; beklemtoont dat de EU haar partnerlanden moet ondersteunen bij de vaststelling van ambitieuze milieudoelstellingen en hen zo nodig moet bijstaan en begeleiden bij deze transitie; benadrukt dat terdege rekening moet worden gehouden met partners uit ontwikkelingslanden en landen die zich wat voedselzekerheid betreft in een kwetsbare situatie bevinden, die mogelijk een speciale en gedifferentieerde behandeling nodig hebben;

94. is van mening dat de EU, als belangrijke wereldspeler in de agrovoedingssector, op middellange tot lange termijn moet pleiten voor strengere mondiale duurzaamheidscriteria en samen met internationale partners de benchmarks en internationale normen voor veerkrachtige en duurzame voedselsystemen moet ontwikkelen in overeenstemming met de WTO-regels;
95. benadrukt dat humanitaire en ontwikkelingsfinanciering en andere maatregelen om honger en ondervoeding in Europa en daarbuiten aan te pakken drastisch moeten worden opgeschaald om de wereldwijde voedselzekerheids crisis, die door de oorlog in Oekraïne is verergerd, naar behoren aan te pakken;
96. benadrukt dat de Commissie een echte geïntegreerde strategie met partnerlanden moet uitwerken om de ontwikkeling, versterking en opschaling van lokale voedselproductiecapaciteiten te bevorderen en de kwetsbaarheden die gepaard gaan met internationale afhankelijkheden te verminderen, vooral wat meststoffen en graan betreft, en tegelijkertijd ook de lokale en regionale markten te versterken via infrastructuurprogramma's, bijvoorbeeld voor marktinfrastructuur, koelsystemen en wegen, maar ook voor online boerenmarkten, teneinde met name de veerkracht van kleine landbouwers te vergroten, vooral in het kader van het "Global Gateway"-initiatief;
97. betreurt de financiële speculatie in landbouw- en voedselgrondstoffen, die de prijsvolatiliteit versterkt en de groothandelsprijzen kunstmatig opdrijft; stelt met bezorgdheid vast dat financiële speculatie in voedselgrondstoffen met name ontwikkelingslanden en de meest kwetsbare bevolkingsgroepen treft, vooral in een oorlogscontext; verzoekt de Commissie en de Europese Autoriteit voor effecten en markten om de rol en omvang van speculatie bij de vaststelling van grondstoffenprijzen te beoordelen;
98. beklemtoont dat transparante statistieken over graanvoorraden van zowel publieke als particuliere belanghebbenden essentieel zijn; roept de Commissie, de lidstaten en de exploitanten van levensmiddelenbedrijven ertoe op hun inspanningen voor het versterken van de transparantieregels inzake mondiale landbouwprijzen en -voorraden op te voeren, met name door het landbouwmarktinformatiesysteem AMIS (Agricultural Market Information System) te versterken en uit te breiden;
99. wijst erop dat ontwikkelingslanden het meest kwetsbaar zijn voor de stijgende wereldwijde voedsel- en landbouwprijzen, die de betaalbaarheid van voedsel in gevaar brengen; roept de Commissie en de lidstaten ertoe op te werken aan het FAO-voorstel voor de oprichting van een financieringsfaciliteit voor voedselinvoer om laaginkomenslanden die het sterkst afhankelijk zijn van voedselinvoer toegang te helpen

krijgen tot wereldwijde voedselmarkten; benadrukt verder dat er handelsregels moeten worden ontwikkeld, onder meer binnen de werkingssfeer van de WTO, om laaginkomenslanden te helpen sterkere lokale voedselsystemen op te bouwen;

100. benadrukt dat er op het gebied van landbouw meer nadruk moet worden gelegd op acties om het recht van ontwikkelingslanden op voedselsoevereiniteit bij wijze van prioriteit te waarborgen en hun capaciteit om te voorzien in de voedingsbehoeften van hun bevolking te vergroten; verzoekt de Commissie een meer systematische aanpak te volgen om de effecten van EU-beleid op PCD-doelstellingen te bepalen en te beoordelen;
101. is ingenomen met de toezegging van de EU en haar lidstaten om voor de periode 2021-2024 bijna 8 miljard EUR aan humanitaire en ontwikkelingshulp voor mondiale voedselzekerheid toe te wijzen, waaronder nog eens 600 miljoen EUR om landen van de Organisatie van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (OACPS) te helpen de gevolgen van de Russische invasie van Oekraïne het hoofd te bieden; verzoekt de Commissie om tot 2024 jaarlijks verslag uit te brengen aan het Parlement over de doelen, maatregelen en resultaten van die toezegging;
102. roept de Europese Unie en haar lidstaten ertoe op meer ontwikkelingssamenwerking, humanitaire hulp en voedselhulp te bieden, essentiële voedingsdiensten op te schalen en andere maatregelen die op korte en lange termijn toereikend zijn vast te stellen in de meest kwetsbare landen en regio's, met name de 19 "hongerhotspots" die door de FAO en het WFP in kaart zijn gebracht en die nog steeds te lijden hebben onder een gebrek aan humanitaire financiering om honger en ondervoeding aan te pakken;
103. verzoekt de Commissie, de lidstaten en de Europese instellingen voor ontwikkelingsfinanciering om via de "Team Europa"-benadering synergieën tot stand te brengen tussen het NDICI – Europa in de wereld en de nieuwe "Global Gateway"-strategie, om investeringen voor voedselzekerheid in partnerlanden te coördineren; dringt er bij de Commissie op aan om tijdens het tussentijdse evaluatieproces van het NDICI – Europa in de wereld de bedragen en projecten in verband met voedselzekerheid in partnerlanden nauwgezet te onderzoeken en de doeltreffendheid van de ondersteunde maatregelen volledig te evalueren;
104. stelt verheugd vast dat er verschillende multilaterale initiatieven in verband met voedselzekerheid zijn opgestart; roept de Commissie en de lidstaten er niettemin toe op het voortouw te nemen bij de coördinatie van de verschillende initiatieven om voor een doeltreffende internationale inzet op het gebied van mondiale voedselzekerheid te zorgen; verzoekt de EU en haar lidstaten de oprichting van een internationaal mechanisme voor paraatheid en respons bij voedselcrises onder auspiciën van de FAO en het WFP te steunen, met als doel risico's en kwetsbaarheden in kaart te brengen, vooral in verband met kritieke voedselinfrastructuur en toeleveringsketens, en de coördinatie van de respons bij een crisis te verbeteren; ondersteunt voorts de ontwikkeling van strategische voedselreserves, aangezien voorraden een belangrijke rol kunnen spelen bij het opvangen van de gevolgen van voedselcrises; dringt erop aan de rol van het Global Network Against Food Crises te versterken;
105. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat een aanzienlijk deel van de 30 % middelen

van het NDICI – Europa in de wereld die zijn toegewezen om de klimaatverandering tegen te gaan, wordt toegekend aan projecten die de veerkracht en de aanpassing van de landbouw aan de klimaatverandering verbeteren, onder meer via het stabiliseren van hellingen, landaanwinning, herbebossing, irrigatie, beheer van stroomgebieden en ondersteuning voor onderwijsactiviteiten over dit thema; dringt erop aan dat deze investeringen in overeenstemming zijn met de Agenda 2030, de Klimaatovereenkomst van Parijs en het Verdrag inzake biologische diversiteit, en rekening houden met de VGGT van de FAO en de CFS, en met de FAO- en CFS-beginselen inzake verantwoord investeren in landbouw en voedselsystemen;

106. merkt op dat vrouwen volgens de FAO 43 % van de mondiale arbeidskrachten in de landbouw vertegenwoordigen en een vitale rol vervullen in plattelandsgebieden, maar niettemin met ernstige discriminatie worden geconfronteerd als het gaat om de eigendom van land en vee, gelijke beloning, deelname aan besluitvormingsentiteiten en toegang tot krediet en financiële diensten; benadrukt dat kinderen en vrouwen het meest kwetsbaar zijn voor voedselonzekeerheid;
107. benadrukt dat de mondiale genderkloof op het gebied van voedselonzekeerheid de voorbije jaren is toegenomen, voornamelijk als gevolg van wijdverspreide genderongelijkheid en discriminatie in de betrokken landen; dringt daarom aan op acties en maatregelen ter ondersteuning van gendergelijkheid in de landbouwsector en wijst erop dat het waarborgen van voedselzekerheid een manier is om ongelijkheden tussen vrouwen en mannen te verminderen; verzoekt de Commissie en lokale en regionale autoriteiten in partnerlanden ervoor te zorgen dat vrouwen, met inbegrip van vrouwenorganisaties, betrokken worden bij het opstellen van programma's en het uitvoeren van projecten, alsook bij de besluitvormingsprocessen om voedselonzekeerheid tegen te gaan;
108. benadrukt dat het scheppen van levensvatbare banen in de landbouwsector essentieel is om de levensvatbaarheid van deze sector wereldwijd en op lange termijn te verzekeren; herinnert eraan dat investeringen in de sector van kleine landbouwbedrijven de meeste voordelen opleveren wat armoedebestrijding en groei betreft, doordat het inkomen van kleine landbouwers stijgt, met name in het geval van vrouwelijke kleine landbouwers;
109. verzoekt de Commissie een beleid op te zetten dat voedselproductie en voedselveiligheid op samenhangende wijze integreert en tegelijkertijd zorgt voor samenhang met het handelsbeleid, het milieubeleid en het beleid inzake humanitaire hulp en internationale ontwikkeling;
  - o
  - o o
110. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

Het waarborgen van voedselzekerheid moet een topprioriteit zijn. Daarom moeten de Europese Unie en de lidstaten hun verantwoordelijkheid nemen voor de voedselvoorziening van hun burgers en tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de mondiale voedselzekerheid.

De COVID-19-pandemie, de gevolgen van de klimaatverandering en de brute militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne hebben de kwetsbaarheid van de voedselsystemen van de EU blootgelegd, angst voor een wereldwijde voedselcrisis aangewakkerd en het belang van zelfvoorziening op voedselgebied aangetoond.

Uit deze gebeurtenissen blijkt ook dat de Europese Unie op strategische gebieden onafhankelijker moet worden. Dit geldt ook voor defensie en de levering van energie of geneesmiddelen. Nog belangrijker is echter dat de EU te allen tijde in staat moet zijn de productie en levering van hoogwaardige landbouwgrondstoffen en daarmee de voedselzekerheid te waarborgen.

Deze doelstellingen moeten worden bereikt door de capaciteit voor duurzame landbouwproductie te vergroten, de distributiekanaalen via de toeleveringsketens van de EU te verbeteren en voedselvoorraden veilig te stellen teneinde mogelijke mondiale voedselcrises te voorkomen.

De Commissie moet alle haar ter beschikking staande middelen aanwenden om de soepele werking van de interne markt van de Unie te waarborgen, ook in tijden van crisis, en alle niet-tarifaire belemmeringen in de agrovoedingssector op de interne markt te verwijderen, met inbegrip van het wegnemen van vervoersknelpunten.

Logistiek en vervoer zijn sleutelementen om de veerkracht van de voedselvoorzieningsketen te ondersteunen. Het vervoer van verse landbouwproducten en de instandhouding van productie-, toeleverings- en distributieketens moeten te allen tijde worden gewaarborgd en mag niet worden ondermijnd door ongerechtvaardigde beperkende maatregelen op de interne markt.

De Commissie moet daarom aanvullende financiële steun voorstellen voor de sectoren die het zwaarst door prijsstijgingen zijn getroffen en gerichte maatregelen nemen om landbouwers te helpen de gevolgen van de scherpe stijging van de prijzen van meststoffen te verzachten. De braaklegging van vruchtbare grond en een niet-gericht verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn onverantwoord in de context van de huidige voorzieningscrisis en de stijgende inflatie.

De voedselzekerheid en de veerkracht van de landbouw in de EU zijn sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van watervoorraden, die in Europa schaarser worden. Dit probleem zou voor de EU een extra reden moeten zijn om zich te concentreren op nieuwe technologieën voor duurzame landbouw. Of het nu om digitale technologieën, nieuwe teelttechnologieën of boslandbouwsystemen gaat, toekomstige uitdagingen vereisen een alomvattende strategie voor precisielandbouw en de bescherming van hulpbronnen.

De landbouw in de EU moet garant blijven staan voor duurzame productiviteit door een optimaal gebruik van productiefactoren en het gebruik van technologische vooruitgang, om

voedselzekerheid, eerlijke prijzen voor consumenten en eerlijke economische groei in plattelandsgebieden te waarborgen.

2.3.2023

ADVIES AAN DE COMMISSIE MILIEUBEHEER, VOLKSGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID

aan de Commissie landbouw en plattelandontwikkeling

inzake het veiligstellen van de voedselzekerheid en de veerkracht van de EU-landbouw op lange termijn
(2022/2183(INI))

Rapporteur voor advies: Anja Hazekamp

SUGGESTIES

De Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid verzoekt de bevoegde Commissie landbouw en plattelandontwikkeling onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

- A. overwegende dat natuur en biodiversiteit de basis van voedsel vormen en dat de voedselzekerheid voor alle burgers en het recht op voedsel onomkeerbaar in gevaar zullen komen zonder krachtige politieke maatregelen om de natuur en de biodiversiteit in stand te houden en te herstellen, met inbegrip van toegang tot schoon water en goede omstandigheden voor bestuivers;
- B. overwegende dat de VN het huidige mondiale voedselsysteem als belangrijkste veroorzaker van het verlies van biodiversiteit, in het wild levende planten en dieren en habitats heeft aangemerkt; overwegende dat voedsel in 2020 circa 45 % van de milieueffecten van de consumptie in de EU veroorzaakte, en dat alleen al het voedselsysteem van de EU verschillende planetaire grenzen overschrijdt, onder meer in verband met de klimaatverandering, fijnstof, de ecotoxiciteit van zoetwater en de biogeochemische cycli van de stikstof- en fosforkringloop; overwegende dat hierdoor de levensvatbaarheid en veerkracht van de ecologische grondslag van het voedselsysteem op de lange termijn ernstig in het gedrang komen;¹
- C. overwegende dat er op een aantal belangrijke gebieden een wisselwerking bestaat tussen natuur en biodiversiteit enerzijds en de landbouw, voedsel en voeding anderzijds in de vorm van een verscheidenheid aan gedomesticeerde en wilde planten en dieren;
- D. overwegende dat de klimaat- en biodiversiteitscrises een rechtstreekse bedreiging voor de voedselproductie vormen als gevolg van extreme weersomstandigheden (met inbegrip van uitzonderlijke droogte in Zuid-Europa) en snel veranderende

---

¹ Werkdocument van de diensten van de Commissie van 4 januari 2023, getiteld “Drivers of food security” (SWD (2023)0004), voortbouwend op andere wetenschappelijke bronnen.

landbouwontwikkelingen, en door het aanwakkeren van conflicten over schaarse hulpbronnen;

- E. overwegende dat het concept van voedselzekerheid volgens de FAO niet beperkt is tot de verstrekking van voedsel, maar ook het internationaal erkende mensenrecht op voedsel en een stabiele toegang tot betaalbare, gezonde en voedzame voeding voor iedereen omvat;
- F. overwegende dat de niet-uitgelokte illegale aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne heeft geleid tot een ernstig verlies van mensenlevens en bestaansmiddelen en tot milieu- en materiële schade, en de voedselzekerheid in zowel Oekraïne als wereldwijd heeft verstoord;
- G. overwegende dat de COVID-19-pandemie en de niet-uitgelokte Russische invasie van Oekraïne structurele problemen met betrekking tot de voedselvoorzieningsketens in de EU aan het licht hebben gebracht, en hebben aangetoond dat de primaire productie bijzonder kwetsbaar is voor de gevolgen van de klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit; overwegende dat de kosten van niet-optreden ruimschoots opwegen tegen de kosten van de overgang naar een veerkrachtig voedselsysteem; overwegende dat de EU de emissies verder moet terugdringen, het behoud van biodiversiteit en agro-ecologische oplossingen moet opschalen en moet afstappen van fossiele meststoffen;
- H. overwegende dat uit gegevens uit het verleden en voorspellingen over de landbouwproductie in de EU tussen 2010 en 2020 blijkt dat de EU relatief zelfvoorzienend is voor grondstoffen die in de klimaattypes van Europa kunnen worden geproduceerd en niet te sterk afhankelijk is van voedselimporten, waardoor de voedselvoorziening in gevaar zou kunnen komen; overwegende dat er nog steeds bepaalde uitzonderingen zijn, met name wat betreft de invoer van oliehoudende zaden en meel voor diervoeders;
- I. overwegende dat het vergroten van de veerkracht van de EU-voedselsystemen ter waarborging van de voedselzekerheid een multidimensionale, holistische en geïntegreerde aanpak vereist om de druk op de natuurlijke hulpbronnen te verlichten; overwegende dat dit maatregelen omvat die tot doel hebben de vervuiling en het gebruik van chemische stoffen terug te dringen, de nutriëntenkringloop te sluiten, de biodiversiteit te stimuleren, het duurzame gebruik van zoet- en zeewater en de bodemgezondheid te bevorderen, de afname van bestuivers te keren en een zodanig doeltreffende aanpassing aan de klimaatverandering teweeg te brengen dat essentiële ecosystemendiensten worden gehandhaafd;
- J. overwegende dat de transformatie van het EU-voedselsysteem richting veerkracht op de lange termijn en productie op basis van gezonde en korte toeleveringsketens met het oog op het veiligstellen van de voedselzekerheid een van de belangrijkste doelstellingen van de Europese Green Deal, de biodiversiteitsstrategie, de “van boer tot bord”-strategie en aanverwante beleidsmaatregelen vormt²;
- K. overwegende dat het probleem van voedselverspilling voortduurt, waarbij ongeveer 20 % van al het geproduceerde voedsel verloren gaat of wordt verspild in verschillende

---

² SWD(2023)0004.

stadia van de voedselketen in de EU; overwegende dat ongeveer 36,2 miljoen mensen zich niet om de dag een maaltijd van goede kwaliteit kunnen veroorloven³; overwegende dat voedselverspilling 6 % van de totale broeikasgasemissies in de EU veroorzaakt;

- L. overwegende dat 60 à 70 % van de landbouwgrond in de EU met verlies van organische koolstof te kampen heeft, meer nutriënten dan nodig bevat (wat ook gevolgen heeft voor waterbronnen en natuurlijke habitats), erodeert of verdicht, en te lijden heeft onder secundaire verzilting of een combinatie van deze problemen⁴;
- M. overwegende dat gezonde bodems cruciaal zijn voor de voedselzekerheid en duurzame landbouw op de lange termijn, maar dat er verscheidene bedreigingen voor de bodem in de EU in kaart zijn gebracht, zoals klimaatverandering, afdekking, verdichting, erosie, overstromingen en aardverschuivingen, droogte, hydrogeologische instabiliteit, verlies van organisch materiaal in de bodem, branden, stormen, verzilting, verontreiniging, verlies van bodembiodiversiteit, verzuring en woestijnvorming;
- N. overwegende dat de EU-bodemstrategie voor 2030 de duidelijke noodzaak met zich meebrengt dat bescherming, duurzaam gebruik en herstel van de bodem als norm worden gesteld;
- O. overwegende dat meer dan 75 % van de mondiale voedingsgewassen, met inbegrip van fruit en groenten, afhankelijk is van dierlijke bestuiving;
- P. overwegende dat de meeste Europese voedingspatronen niet stroken met de aanbevelingen voor gezonde voeding, waaronder een hogere consumptie van duurzaam en regionaal geproduceerde gewassen en plantaardige voeding, zoals verse groenten en vers fruit, volkorenproducten en peulvruchten; overwegende dat ondanks een licht dalende trend de consumptie van vlees in een groot aantal EU-landen per hoofd van de bevolking nog altijd twee tot vier keer hoger ligt dan het aanbevolen niveau⁵; overwegende dat de overconsumptie van vlees, zeer sterk bewerkte producten en producten met een hoog suiker-, zout- en vetgehalte moet worden aangepakt⁶;
- Q. overwegende dat een doorwrocht landbouw- en voedselbeleid de kosten van duurzaam en voedzaam voedsel kan terugdringen en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van gezonde voedingspatronen op duurzame wijze kan bevorderen, waardoor niemand achterblijft⁷;
- R. overwegende dat voedingskeuzes worden beïnvloed door de voedselomgeving, onder meer door de marketing van en reclame voor voedsel, productplaatsing en

---

³ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste_en.

⁴ C. Veerman, T.P. Correia, C. Bastioli, B. Biro, J. Bouma, E. Cienciala, B. Emmett, E.A. Frison, A. Grand, H. Lachezar, Z. Kriaučiūnienė, M. Pogrzeba, J-F. Soussana, C. Vela en R. Wittkowski, *Caring for soil is caring for life – Ensure 75% of soils are healthy by 2030 for healthy food, people, nature and climate*, tussentijds verslag van de raad van de missie inzake bodemgezondheid en voedsel, Europese Commissie, directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie en directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling, 2020, doi: 10.2777/4833.

⁵ SWD(2023)0004.

⁶ Resolutie van het Parlement van 20 oktober 2021 over een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem, PB C 184 van 5.5.2022, blz. 2.

⁷ <https://www.fao.org/publications/sofi/2022/en/>.

aanbiedingen, alsook etikettering;

- S. overwegende dat de voor veeteelt of de productie van diervoeder gebruikte grond wereldwijd bijna 80 % van de landbouwgrond bestrijkt, maar minder dan 20 % van de mondiale hoeveelheid calorieën produceert; overwegende dat het aantal landbouwhuisdieren in de EU toeneemt en dat dierlijke producten goed zijn voor 22 % van de voedselexporten van de EU; overwegende dat 60 % van de grond voor gewassen in de EU bestemd is voor het produceren van diervoeders en dat jaarlijks bijna 30 miljoen ton sojabonen en producten op basis van sojabonen in de EU wordt ingevoerd op basis van een kwetsbaar systeem dat gepaard gaat met rooibouw, een grote koolstofvoetafdruk en ontbossing;
- T. overwegende dat het landgebruik in de EU in het kader van de voedselzekerheid opnieuw tegen het licht moet worden gehouden nu ongeveer 65 % van de landbouwgrond wordt gebruikt voor de veeteelt, 55 % van het graan in de EU als diervoeder wordt gebruikt en ongeveer 4 % voor de productie van biobrandstoffen⁸;
- U. overwegende dat de verschuiving van intensieve veehouderijpraktijken naar duurzame, extensieve landbouw zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van de methaanemissies van de landbouwsector, en de negatieve gevolgen voor het milieu, de biodiversiteit, het dierenwelzijn en de volksgezondheid zal beperken; overwegende dat de doeltreffende vermindering van het aantal in de EU gehouden landbouwhuisdieren een essentiële stap in dit proces is;
- V. overwegende dat niet alleen de consumentenprijzen van levensmiddelen maar ook gezinsinkomens een cruciale aanjager van voedselzekerheid vormen; overwegende dat huishoudens met lagere inkomens die een groot deel van hun budget aan voedsel besteden en met ongekend hoge voedselprijzen te maken krijgen, mogelijk genooddaakt zijn voor ongezondere en minder gevarieerde voeding te kiezen, waardoor zij in hoge mate kwetsbaar zijn voor niet-overdraagbare ziekten als gevolg van ongezonde eetpatronen;
- W. overwegende dat uit derde landen ingevoerd voedsel in vergelijking met voedsel uit de EU vaak aan lagere normen hoeft te voldoen op het gebied van milieu, dierenwelzijn en de gezondheid;
- X. overwegende dat de afhankelijkheid van de voedselproductieketen in de EU van ingevoerde diervoeders nog steeds talrijke negatieve directe en indirecte gevolgen heeft voor het milieu en de klimaatverandering, zowel binnen als buiten de EU-grenzen; overwegende dat vanwege deze kwetsbaarheid, in combinatie met stijgende productiekosten, zoals de kosten van meststoffen en fossiele brandstoffen, de kosten van de voedselproductie omhooggaan;
- Y. overwegende dat in september 2021 meer dan 161 miljoen mensen in 42 landen kampten met acute voedseltekorten, bijna één op de drie mensen in de wereld geen toegang heeft tot geschikt voedsel en zo'n 3 miljard mensen vinden dat gezonde voeding onbetaalbaar is; overwegende dat het gevaar bestaat dat deze aantallen zullen blijven stijgen en bijgevolg duurzame ontwikkeling vóór 2030 nog minder haalbaar zal

---

⁸ SWD(2023)0004.

zijn;

- Z. overwegende dat de voedselzekerheid in de EU de voedselzekerheid en -soevereiniteit van derde landen niet mag ondermijnen; overwegende dat er dringend behoefte is aan een eerlijkere en gelijkere verdeling van voedsel en aan een sterke vermindering van vermijdbare voedselverspilling;
- AA. overwegende dat steeds meer agrarische familiebedrijven in de EU hun activiteiten in de afgelopen jaren hebben stopgezet, dat het aantal jonge landbouwers afneemt en dat de generatievernieuwing in de landbouwsector in gevaar is;
1. steunt de rechtvaardige en dringende overgang naar agro-ecologische praktijken en biologische landbouw, alsook naar boslandbouw, die de EU in staat stellen haar afhankelijkheid van de invoer van voornamelijk meststoffen en fossiele brandstoffen aan te pakken; spreekt nogmaals zijn volledige steun uit voor de Europese Green Deal en de ambities, streefdoelen en doelstellingen van de mededelingen daaromtrent, met name de “van boer tot bord” -strategie, de biodiversiteitsstrategie, de strategie voor chemische stoffen, de strategie om alle verontreiniging tot nul terug te dringen en de bodemstrategie; is ingenomen met de gepubliceerde en aangekondigde wetgevingsvoorstellen, waaronder die betreffende de vermindering van het gebruik van pesticiden en kunstmeststoffen en de daaraan verbonden risico's, die van cruciaal belang zullen zijn om de duurzaamheid van de voedselproductie op de lange termijn te waarborgen, bijvoorbeeld door het beschermen van bestuivers;
  2. wijst erop dat klimaatverandering en de ineenstorting van het ecosysteem de twee belangrijkste bedreigingen vormen voor de landbouw en voedselproductie op de middellange tot lange termijn; merkt op dat in het meest recente verslag van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering wordt gewezen op acute problemen die worden voorspeld voor de landbouw, de stabiliteit van het ecosysteem, de beschikbaarheid van water en de voedselzekerheid;
  3. onderstreept dat duurzame landbouw waarmee natuurlijke hulpbronnen in stand worden gehouden een eerste vereiste is voor de voedselzekerheid op de lange termijn in zowel de EU als de rest van de wereld; stimuleert de transformatie van de voedselproductiesector met gebruikmaking van technieken, gedragingen en praktijken die gericht zijn op het herstel van bodems en het verbeteren van ecosysteemdiensten, zoals regeneratieve benaderingen als middel voor het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid, de bodemgezondheid, de beschikbaarheid van water, opbrengsten en uiteindelijk voedingswelzijn en voedselveiligheid; wijst op de positieve effecten van de extensieve landbouw en van gevarieerde landschappen en habitats voor het voorkomen van door plagen veroorzaakte schade, het herstel van de biodiversiteit, de stabiliteit van de gewasproductie en het stimuleren van de landbouwproductiviteit op de lange termijn, en staat vierkant achter stadslandbouw, waaronder het planten van fruitbomen;
  4. benadrukt dat de EU haar afhankelijkheid van de invoer van buiten de EU moet terugdringen en zich meer op lokale voedselproductie moet richten om de overgang naar duurzame en gezonde plantaardige voedingspatronen te vergemakkelijken, en dat het aandeel van het landgebruik in de EU voor de productie van diervoeder in

evenwicht moet worden gebracht met het landgebruik voor de productie van voedsel voor menselijke consumptie;

5. wijst erop dat de overgang naar minder intensieve vormen van landbouw en de verkorting van toeleveringsketens besparingen op de productiekosten zullen opleveren, of het nu gaat om minerale meststoffen of fossiele brandstoffen, aangezien de EU op dat vlak nog steeds grotendeels afhankelijk is van ingevoerde producten vanuit autoritaire regimes, en synergieën en positieve neveneffecten zullen opleveren, zoals een lagere uitstoot van broeikasgassen;
6. herhaalt dat de Green Deal de aanjager is van een inclusieve en niet-discriminerende maatschappelijke transitie met als einddoel klimaatneutraliteit, de bescherming van het milieu, duurzaam gebruik van hulpbronnen en de gezondheid en levenskwaliteit van burgers binnen de grenzen van onze planeet, en is van mening dat de Green Deal zal bijdragen tot meer voedselzekerheid; herinnert eraan dat kortetermijn- of tijdelijke oplossingen altijd het risico met zich meebrengen dat de ene afhankelijkheid op lange termijn wordt ingewisseld voor een andere; benadrukt dat de verkleining van de ecologische en klimaatvoetafdruk van het voedselsysteem in de EU – onder andere in overeenstemming met het mondiale methaanpact – de versterking van de veerkracht van het voedselsysteem, het waarborgen van voedselzekerheid in de context van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies, het aansturen van een mondiale transitie richting concurrerende duurzaamheid van boer tot bord, en het aanboren van nieuwe duurzame mogelijkheden van cruciaal belang zijn bij deze mondiale inspanning om voedselzekerheid en veerkrachtige voedselsystemen te bewerkstelligen;
7. onderstreept dat regeneratieve benaderingen zoals agro-ecologie, agrobosbouw, biologische landbouw, precisie- en koolstoflandbouw het potentieel bieden om klimaat-, biodiversiteits-, milieu-, economische en sociale problemen aan te pakken; benadrukt dat deze praktijken de bodemaantasting kunnen beperken en de koolstofvastlegging kunnen verbeteren als er werk wordt gemaakt van permanente koolstofopslag; benadrukt dat deze praktijken niet alleen de duurzame productie van goederen en de verstrekking van ecosysteemdiensten kunnen waarborgen, maar ook de kosten van de voedselproductie kunnen verlagen door het gebruik van pesticiden, meststoffen en antimicrobiële stoffen en het verbruik van gas terug te dringen; wijst er verder op dat met deze praktijken een gezondere hoogwaardige voedselproductie in de hand kan worden gewerkt, premies aan landbouwers kunnen worden uitbetaald, en kan worden gezorgd voor de stabiliteit en diversificatie van inkomens, en voor een duurzame, veerkrachtige en toekomstbestendige langetermijnproductie die gericht is op kleine en middelgrote landbouwbedrijven;
8. wijst op de mogelijkheden van de verticale landbouw voor de voedselproductie, die onafhankelijk is van de weersomstandigheden of seizoenen, en die hogere opbrengsten kan opleveren met gebruik van minder water en pesticiden; pleit voor meer erkenning van deze praktijk in het EU-beleid, alsook voor initiatieven voor het verhogen van investeringen in onderzoek en ontwikkeling op het vlak van verticale landbouw;
9. benadrukt dat voedselzekerheid ook aspecten als voedselveiligheid en voeding behelst, en dat deze aspecten in overweging moeten worden genomen voor de korte, middellange en lange termijn;

10. is ingenomen met de uitgebreide analyse van de Commissie betreffende de drijvende krachten achter de voedselzekerheid; onderstreept de conclusies waarin wordt gewezen op de urgentie van de transitie naar een duurzaam voedselsysteem dat op zowel de korte als lange termijn in voedselzekerheid kan voorzien;
11. benadrukt de noodzaak van het vaststellen van geïntegreerde en systeemgerichte oplossingen om trade-offs te matigen tussen adaptatie- en mitigatiemaatregelen ter versterking van de langetermijnveerkracht;
12. is ingenomen met het voorstel van de Commissie van 22 juni 2022 voor een nieuwe verordening inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 (COM(2022)0305), met inbegrip van EU-brede doelstellingen om het gebruik en het risico van chemische pesticiden uiterlijk in 2030 terug te brengen, met name het gebruik van de gevaarlijkste pesticiden, in overeenstemming met de “van boer tot bord”-strategie en de biodiversiteitsstrategie van de EU; benadrukt dat met dit voorstel een langetermijnvisie (voor de periode na 2030) moeten worden uitgewerkt en de afhankelijkheid van de Europese landbouw van chemische pesticiden moet worden afgebouwd; merkt op dat de vermindering van de afhankelijkheid van de EU van pesticiden voedselzekerheid en zelfvoorziening in de hand werkt;
13. verzoekt de Commissie haar toezegging na te komen en een wetgevingsvoorstel in te dienen voor een verbod op de uitvoer van alle pesticiden en andere gevaarlijke chemische stoffen die op EU-niveau verboden zijn, niet langer met twee maten te meten en een gelijk speelveld te waarborgen voor de industrie en toe te zien op de harmonisatie van de nationale wetgeving in de lidstaten;
14. wijst op de afhankelijkheid van de landbouwproductie van bestuivers; betreurt het dan ook dat er nog altijd geen richtsnoeren zijn opgesteld voor het beoordelen van het risico van gewasbeschermingsmiddelen en biociden voor bestuivers; verzoekt de Commissie en de lidstaten passende aandacht te besteden aan het succesvolle initiatief “Red de bijen en de boeren!”, waarin wordt gepleit voor het uiterlijk in 2030 geleidelijk met 80 % verminderen van synthetische pesticiden in de EU-landbouw, te beginnen met de gevaarlijkste, om vervolgens uiterlijk in 2035 tot een volledige afschaffing te komen en de natuurlijke ecosystemen in landbouwgebieden te herstellen⁹;
15. is van mening dat er op korte termijn biologische alternatieven op de markt beschikbaar moeten worden gemaakt om de doelstellingen van minder pesticidegebruik en een beperktere afhankelijkheid van invoer te verwezenlijken; benadrukt dat de geleidelijke beperking van het pesticidegebruik op de middellange en lange termijn de negatieve gevolgen voor de gezondheid van mensen, dieren en ecosystemen zal wegnemen en de stabiliteit van de voedselzekerheid zal verbeteren, waarbij verdere aantasting van het milieu wordt voorkomen;
16. pleit voor ambitieuze wetgeving inzake bodemgezondheid en de in de bodem aanwezige microbiota, waarmee wordt voorzien in de opeenhoping van organische koolstof die onder meer verloren gaat als gevolg van een teveel aan nutriënten, en vanwege erosie en verzilting, teneinde het natuurlijke afweersysteem van gewassen tegen biotische en

---

⁹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_nl.

abiotische stress te versterken; wijst op de schadelijke gevolgen van iedere vertraging van de uiterlijk in het tweede kwartaal van 2023 geplande wetgeving inzake bodemgezondheid, aangezien het ontbreken van een breed EU-wetgevingskader inzake bodembescherming een onomkeerbaar verlies van gezonde bodems tot gevolg heeft; benadrukt dat er een goede bodemgezondheid tot stand moet worden gebracht;

17. verzoekt de Commissie zo spoedig mogelijk bindende doelstellingen voor te stellen om de voedselverspilling in de hele voedselketen uiterlijk in 2030 met ten minste 50 % te verminderen op basis van een gemeenschappelijke methodologie, en dringt aan op maatregelen om deze doelstellingen te verwezenlijken, waaronder een grootschalige bewustmakingscampagne onder consumenten, de harmonisatie van etikettering op datum, meer consumentenvoorlichting en een verbod op de vernietiging van niet-verkocht voedsel; benadrukt de positieve gevolgen die korte voedselvoorzieningsketens kunnen hebben voor de vermindering van voedselverspilling;
18. verzoekt de Commissie een ambitieuze EU-kaderwet voor een duurzaam voedselsysteem tot vaststelling van een duidelijk en meetbaar traject richting een duurzaam voedselsysteem in de EU in te dienen; wijst erop dat deze wet de samenhang tussen alle bestaande en toekomstige voedselgerelateerde beleidsmaatregelen moet waarborgen, met inbegrip van het externe beleid van de EU, en de consumptie op basis van duurzame, uitgebalanceerde en gezonde voedingspatronen moet bevorderen, waarbij gunstige voedselomgevingen worden bevorderd, de betaalbaarheid en beschikbaarheid van duurzame en gezonde voeding wordt verbeterd, en tegelijkertijd eerlijke prijzen voor duurzame productie en eerlijke lonen voor landbouwers worden gegarandeerd; verzoekt de Commissie dit wetsontwerp te gebruiken om de verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de hele voedselketen bij de transitie richting duurzaamheid te versterken, dierenwelzijn als vereiste voor een duurzaam voedselsysteem aan te merken en een verschuiving te stimuleren richting veehouderij die de planetaire grenzen in acht neemt en diergezondheid en dierenwelzijn waarborgt;
19. dringt aan op de strikte toepassing van het “één gezondheid” -beginsel om een koppeling tot stand te brengen tussen de menselijke gezondheid, de diergezondheid en milieukwesties in alle beleidsmaatregelen op het gebied van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van voedsel; benadrukt dat de voedselveiligheid nooit in gevaar mag worden gebracht en dat beleid op rechtvaardige en sociaal-economische eerlijke wijze moet worden gestuurd richting de bevordering van voedszaam, betaalbaar en op de lange termijn duurzaam geproduceerd voedsel, met behoud van de biodiversiteit en agro-ecologische oplossingen, en pleit voor goede en transparante etikettering om consumenten te helpen gezonde keuzes te maken;
20. wijst nogmaals op de doelstelling van een vermindering van het gebruik van antimicrobiële stoffen in de landbouw met 50 %, en verzoekt de Commissie na te gaan hoe de lidstaten het wetgevingspakket geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik hebben toegepast, met name het verbod op het preventieve gebruik van antibiotica bij groepen dieren, het verbod op het preventieve gebruik van antimicrobiële stoffen in gemedicineerde diervoeders en het verbod op de invoer van vlees dat antimicrobiële stoffen voor groeibevordering bevat;
21. onderkent dat de COVID-19-pandemie duidelijk de onderlinge verbondenheid van de

gezondheid van mens, dier en planeet heeft blootgelegd, en spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de overloopeffecten van zoönotische ziekten van dieren die dicht bij elkaar worden gehouden, aangezien 70 % van de nieuwe ziekten en pandemieën van dierlijke oorsprong zijn¹⁰;

22. wijst erop dat de beschikbaarheid van plantaardige eiwitten, indien zij rechtstreeks worden geconsumeerd, meer dan voldoende is om aan de totale eiwitbehoeften te voldoen; onderkent de positieve gevolgen van meer plantaardige voedingspatronen voor mensen, dieren, de planeet en voedselzekerheid; benadrukt dat de productie en de marktintroductie van plantaardige eiwitten beter moeten worden ondersteund, samen met de productie van plantaardige eiwitten in Europa, om de voedselzekerheid te verbeteren, waarbij het belang moet worden ingezien van de bevordering van een gezonde levensstijl en van de duurzame transformatie van onze voedselsystemen;
23. herhaalt dat de landbouwemissies van koolstofdioxide, methaan en distikstofoxide moeten worden verminderd, met name in de diervoeder- en veeteeltsector, alsook in de sector organische en minerale meststoffen, zonder het dierenwelzijn verder in het gedrang te brengen en zonder afbreuk te doen aan de vruchtbaarheid van de bodem, onder meer door de veedichtheid in de EU en de ingebedde emissies van landgebruik door geïmporteerde diervoeders en levensmiddelen aan te pakken; herhaalt zijn pleidooi voor een samenhangende beleidsmix om een transitie naar duurzamere praktijken zoals extensieve veeteelt op weilanden mogelijk te maken, als onderdeel van een gemengd landbouwsysteem dat de draagkracht van de lokale omgeving eerbiedigt en de biodiversiteit ondersteunt; verzoekt de Commissie in dit verband een studie te publiceren over de draagkracht van Europese landbouwgronden met betrekking tot de optimale omvang van de veestapel, met het oog op de overgang naar een evenwichtiger aanpak van de grond in de EU die wordt gebruikt voor de productie van diervoeder resp. voor de productie van menselijk voedsel;
24. wijst erop dat het gebruik van meststoffen naar schatting 50 % van het energieverbruik in de landbouw levert, wanneer zowel het directe als het indirecte gebruik in aanmerking wordt genomen; benadrukt dat de stijgende energieprijzen ook leiden tot hogere prijzen voor synthetische meststoffen, wat betekent dat alternatieve landbouwmethoden de meest kosteneffectieve beleidsoptie kunnen zijn¹¹; wijst op het bewezen vermogen van de biologische landbouw om voedsel te produceren zonder gebruik te maken van synthetische meststoffen en herhaalt de doelstelling om uiterlijk in 2030 ten minste 25 % van de landbouwgrond in de EU te gebruiken voor biologische

---

¹⁰ IPBES, verslag van de workshop over biodiversiteit en pandemieën; Diepgaande analyse, getiteld “The link between biodiversity loss and the increasing spread of zoonotic diseases”, Europees Parlement, directoraat-generaal Parlementaire Onderzoeksdiensten, 22 december 2020; Verslag van Humane Society International, “The connection between animal agriculture, viral zoonoses, and global pandemics”, 2020; M.S. Dhingra, J. Artois, S. Dellicour et al., “Geographical and historical patterns in the emergences of novel highly pathogenic avian influenza (HPAI) H5 and H7 viruses in poultry”, *Frontiers in Veterinary Science*, deel 5, 2018, beschikbaar op www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5996087/; B.A. Jones, D. Grace, R. Kock et al., “Zoonosis emergence linked to agricultural intensification and environmental change”, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, deel 110, 2012, beschikbaar op: www.pnas.org/content/110/21/8399.

¹¹ X. Poux en P. M. Aubert, “An agroecological Europe in 2050: multifunctional agriculture for healthy eating. Findings from the Ten Years For Agroecology (TYFA) modelling exercise”, Iddri-ASCa, Parijs, 2018, studie nr. 09/18.

landbouw;

25. pleit ervoor dat met het EU-actieplan voor het geïntegreerde beheer van nutriënten het buitensporige verlies aan nutriënten wordt aangepakt en nutriëntencycli in al hun complexiteit worden gesloten door de externe productiemiddelen te verminderen en de huidige wetgeving op de juiste manier toe te passen en te handhaven, met waarborging van zelfvoorziening en de bevordering van alternatieven voor chemische meststoffen;
26. wijst op de kosten voor de menselijke gezondheid als gevolg van overmatige emissies van ammoniak uit meststoffen en veehouderij-afval die jaarlijks leiden tot 430 000 voortijdige sterfgevallen in de EU¹², alsook op de kosten in verband met het verloren gaan van gewassen;
27. herinnert aan het belang van een kwalitatief hoogstaand systeem inzake dierenwelzijn, ook bij vervoer en slacht; is ingenomen met de geplande herziening van de EU-wetgeving inzake dierenwelzijn, met inbegrip van de actualisering van de bestaande wetgeving inzake dierenwelzijn en de noodzaak van de ontwikkeling, tenuitvoerlegging en handhaving van versterkte en nieuwe, soortspecifieke wetgeving, aangezien er een algemeen gebrek is aan doeltreffende tenuitvoerlegging en handhaving van de huidige wetgeving; benadrukt dat er rekening moet worden gehouden met de laatste ontwikkelingen in de kennis over dierenwelzijn en er moet worden voorzien in de vraag van de bevolking, de politiek en de markt naar strengere normen inzake dierenwelzijn en naar de modernisering van huisvestingsomstandigheden voor dieren en van productiepraktijken;
28. vindt het bezwaarlijk dat veel van de gezondheids- en milieukosten in verband met voedselproductie en -consumptie niet zijn geïnternaliseerd; verzoekt de Commissie opties te onderzoeken om de externe productiekosten te verdisconteren in de prijs van levensmiddelen; spoort de Commissie aan na te gaan hoe de berekening van de daadwerkelijke kosten kan worden opgenomen in het voedselbeleid, en zet de lidstaten ertoe aan de betaalbaarheid van voedsel en duurzame en gezonde consumptiepatronen te versterken, onder meer door fiscale stimulansen te bieden, zoals een verlaging van de btw op vers, onbewerkt fruit en groenten, en hogere suikerbelastingen;
29. verzoekt de Commissie erop toe te zien dat de toekomstige EU-kaderwet voor een duurzaam voedselsysteem bevorderlijk is voor gunstige voedselomgevingen en sociale overwegingen, waarbij gezond en duurzaam voedsel de best beschikbare, de meest betaalbare, de meest aangeprezen en aantrekkelijkste optie is, en korte toeleveringsketens en de consumptie van lokale en seizoensgebonden producten worden bevorderd;
30. benadrukt tegelijkertijd dat er adequate sociale beschermingsmaatregelen en vangnetten nodig zijn om de toegang tot gezonde voedingspatronen voor iedereen te waarborgen, met bijzondere aandacht voor huishoudens met een laag inkomen die geen toegang hebben tot gevarieerde, gezonde en voedzame levensmiddelen als gevolg van de

---

¹² S. Guthrie, S. Giles, F. Dunkerley, H. Tabaqchali, A. Harshfield, B. Ioppolo, C. Manville, *Impact of ammonia emissions from agriculture on biodiversity: An evidence synthesis*, Santa Monica, Californië, RAND Corporation, 2018, beschikbaar op https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2695.html.

verwachte aanhoudende hoge voedsel- en energieprijzen;

31. herinnert eraan dat de overconsumptie van vlees, zeer sterk bewerkte producten en producten met een hoog suiker-, zout- en vetgehalte moet worden aangepakt¹³;
32. benadrukt dat de productie van biobrandstoffen voor de EU-markt, ondanks het potentieel ervan, niet alleen een risico kan vormen voor de voedselzekerheid, maar ook voor de mensen- en landrechten, en voor bossen, biodiversiteit, bodemgezondheid en marktstabiliteit in de EU en in derde landen; wijst op het effect van indirecte veranderingen in landgebruik in verband met biobrandstoffen op basis van gewassen, met name als gevolg van verplaatsingseffecten, ook in verband met mensenrechtenschendingen, landroof en grootschalige hongersnood in derde landen; is van mening dat de EU daarom meer aandacht moet besteden aan deze kwestie; verzoekt de Commissie en de lidstaten snel tijdelijke maatregelen te treffen voor het opschorten van de productie en het mengen van biobrandstoffen op basis van gewassen, vloeibare biomassa en biomassa-brandstoffen, zodat kan worden gezorgd voor extra voedselvoorraden, de mondiale markten voor voedingsgrondstoffen kunnen worden gestabiliseerd en biobrandstoffen op basis van gewassen, met uitzondering van geavanceerde biobrandstoffen, vóór 2030 geleidelijk kunnen worden uitgebannen;
33. hekelt het feit dat de nadruk ligt op beleidsmaatregelen voor de korte termijn, bijvoorbeeld inzake meststoffen; onderstreept dat de subsidiëring van het gebruik van fossiele brandstoffen voor de productie van kunstmest snel moet worden uitgefaseerd;
34. merkt op dat de oorlog in Oekraïne nog duidelijker heeft aangetoond dat de voedselproductie in de EU afhankelijk is van productiemiddelen van buiten de Unie; benadrukt in dit kader dat het voor het waarborgen van de voedselproductie op de lange termijn nodig is dat eenvoudig beschikbare en in de EU geproduceerde middelen worden ingezet en ontwikkeld, zoals wisselbouw, compost, duurzame organische meststoffen en organische gewasbeschermingsmiddelen, binnen de grenswaarden van de nitraatrichtlijn;
35. herhaalt zijn standpunt over nieuwe genomische veredelings technieken waarin het voorzorgsbeginsel wordt benadrukt evenals de noodzaak om te zorgen voor transparantie en keuzevrijheid voor landbouwers, verwerkers en consumenten, en benadrukt dat de op stapel staande beleidsmaatregel risicobeoordelingen, een uitgebreid overzicht en een alomvattende beoordeling van de opties voor traceerbaarheid en etikettering moet omvatten met het oog op een goed regelgevend toezicht en de verstrekking van relevante informatie aan consumenten, ook voor producten uit derde landen, teneinde een gelijk speelveld te waarborgen;
36. verzoekt de Commissie de effecten van genetisch gemodificeerde organismen op de gezondheid, de biodiversiteit, de sociale inclusie en de keuzevrijheid van landbouwers en consumenten grondiger te beoordelen;
37. dringt aan op een alomvattende analyse van de sociaal-economische en milieueffecten van octrooien op kweekprocessen en van teeltmateriaal en delen daarvan op het

---

¹³ Resolutie van het Parlement van 23 november 2022 over preventie, beheer en betere zorg met betrekking tot diabetes in de EU naar aanleiding van de Werelddiabetesdag (Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0409).

voedselsysteem, met inbegrip van het potentieel voor een grotere marktconcentratie en monopolisering in de voedselketen, alsook op de betaalbaarheid en beschikbaarheid van voedsel;

38. benadrukt dat onbelemmerde toegang tot plantaardig materiaal essentieel is voor het innovatievermogen van de Europese gewasveredelingssector; roept de EU en de lidstaten ertoe op de effecten van octrooien op biologisch materiaal en essentiële biologische processen zorgvuldig te evalueren en de vrijheid van ondernemerschap en de vrijstellingen voor telers met betrekking tot bepaalde rassen te waarborgen;
39. onderkent dat gewassen beter bestand moeten worden tegen klimaatverandering en nieuwe ziekteverwekkers, om de opbrengsten op korte en lange termijn te verhogen en te handhaven, met name gezien de droogte en watertekorten die een toenemend aantal EU-lidstaten treffen; benadrukt dat dit afhangt van het herstel en de instandhouding van de biodiversiteit, de bodemgezondheid en de toepassing van agro-ecologische en biologische methoden, en onderstreept hoe belangrijk het is te beschikken over een zeker en divers aanbod van zaden; benadrukt dat kwekers en landbouwers gegarandeerde toegang moeten hebben tot hoogwaardige zaden van plantenrassen die zijn aangepast aan de druk van de klimaatverandering en landbouwsystemen waar weinig productiemiddelen worden gebruikt, met inbegrip van traditionele en lokaal aangepaste rassen en heterogeen materiaal, en aan de genetische hulpbronnen die nodig zijn voor verdere veredeling;
40. onderstreept dat het belangrijk is in de EU geteelde plantaardige eiwitten te promoten om levensmiddelen en diervoeders van regionale oorsprong met een hoge voedingswaarde te leveren;
41. verzoekt de Commissie innovatie en onderzoek, opleiding en advies en de opschaling van innovatieve projecten voor sociaal, economisch en ecologisch duurzame oplossingen voor voedselonzeekerheid te bevorderen en te ondersteunen, waarbij ook de gevolgen van de landbouwsector voor het klimaat en de biodiversiteit worden aangepakt en investeringen worden gestimuleerd die de groene transitie kunnen versnellen en duurzaamheid en autonomie kunnen waarborgen, zowel in de EU als in ontwikkelingslanden;
42. benadrukt dat innovatieve digitale technologieën geen nieuwe vormen van afhankelijkheid mogen creëren en onderstreept dat deze technologieën de concentratie van landbouwbedrijven niet mogen versterken, maar juist ook beschikbaar en toegankelijk moeten zijn voor kleinschalige landbouwbedrijven;
43. wijst erop dat conflicten, de klimaat- en biodiversiteitscrises en de pandemie keerpunten zijn geweest voor honger in de wereld, die eerder terugliep, maar nu ongeveer 10 % van de wereldbevolking treft; benadrukt dat er verdere inspanningen nodig zijn om de Oekraïense graanuitvoer te hervatten en in stand te houden, hetgeen de druk in het zuidelijk halfrond moet verlichten; dringt er in dit kader bij de Commissie op aan haar inspanningen op het gebied van “voedseldiplomatie” te intensiveren, mede omdat de Unie tegenwoordig op wereldniveau een van de belangrijkste tarweproducenten is en voedselvoorzieningstekorten in het Globale Zuiden deze derde landen kwetsbaarder kunnen maken voor de invloed van autoritaire regimes;

44. benadrukt dat de beschikbaarheid van voedsel in de EU momenteel niet in gevaar is, aangezien de EU grotendeels zelfvoorzienend is waar het essentiële landbouwproducten betreft en er sprake is van een stabiele export van voedseloverschotten¹⁴; merkt echter met grote bezorgdheid op dat de betaalbaarheid van voedsel als gevolg van de hoge inflatie en met name de stijgende voedselprijzen een reëel probleem vormen voor minder welvarende huishoudens; benadrukt dat de negatieve effecten van de oorlog in Oekraïne op de mondiale voedselzekerheid weliswaar aanzienlijk zijn, maar dat daardoor de bestaande systemische tekortkomingen in het voedselsysteem zijn blootgelegd en dat er toereikende maatregelen voor de korte en langere termijn moeten worden genomen om de honger en ondervoeding in Europa en daarbuiten aan te pakken;
45. is van mening dat voor ingevoerde producten dezelfde landbouwproductienormen moeten gelden als voor in de EU geproduceerde producten, en pleit voor de opname van passende bepalingen in vrijhandelsovereenkomsten;
46. benadrukt dat duurzaamheid betrekking heeft op het evenwicht tussen economische ontwikkeling, milieueffecten en sociale gelijkheid, met inbegrip van genderrechtvaardigheid; wijst op de negatieve genereffecten van toenemende voedselonzekeerheid nu vrouwen geneigd zijn in tijden van voedseltekorten minder voedsel te consumeren, en 60 % van de ondervoede mensen vrouwen en meisjes betreft; merkt op dat 60 % van de vrouwen in Afrika ten zuiden van de Sahara in de landbouwsector werkt en op het gebied van voedsel- en waterzekerheid zeer kwetsbaar is voor de gevolgen van het veranderende klimaat;
47. maakt zich zorgen over de inherente gevolgen van de landbouw in de EU op het gebied van sociale en gendergelijkheid, nu sinds 2015 het aantal mensen dat met matige of ernstige voedselonzekeerheid kampt in de EU almaar toeneemt, waarbij vrouwen, kinderen en gemarginaliseerde groepen het zwaarst worden getroffen; betreurt het dat sociale rechtvaardigheid en gendergelijkheid, alsook de sectoroverschrijdende dimensie ervan, niet een meer proactieve en bindende rol in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en ander beleid spelen om de sociale duurzaamheid en veerkracht van de landbouw- en voedselsystemen in de EU te versterken; benadrukt dat hogere lonen, pensioenen en goede socialezekerheidsstelsels het probleem van de betaalbaarheid van voedsel ten goede komen;
48. vindt het zorgwekkend dat het huidige EU-landbouwsysteem wordt gekenmerkt door hoge aantallen werknemers in onzekere vormen van arbeid, tegen lage lonen, met flexibele arbeidsduur, alsook seizoenarbeiders en zwartwerkers, veelal vrouwen, waarbij werknemers vaak worden uitgebuit en misbruikt als gevolg van de enorme kostendruk op producenten, als gevolg waarvan de sociale en arbeidsnormen van de EU zelf worden ondermijnd;
49. dringt, gezien de huidige geopolitieke spanningen en door de voedselautonomie van derde landen te ondersteunen, aan op een strategie om de toeleveringsketen van de belangrijkste grondstoffen te regionaliseren en het aanbod van lokale en duurzame plantaardige eiwitten te waarborgen; wijst nogmaals op het strategische belang van

---

¹⁴ SWD(2023)0004.

lokale productie en korte toeleveringsketens;

50. merkt op dat de “van boer tot bord”-strategie tot doel heeft voedsel betaalbaar te houden en tegelijkertijd de economische opbrengsten in de toeleveringsketen rechtvaardiger te maken, zodat het meest duurzame voedsel uiteindelijk ook het meest betaalbaar wordt, het concurrentievermogen van de voedselvoorzieningssector van de EU te ondersteunen, eerlijke handel te bevorderen, nieuwe kansen te creëren voor bedrijven en tegelijkertijd de integriteit van de interne markt en gezondheid en veiligheid op de werkvloer zeker te stellen; wijst erop dat de veerkracht en transparantie van de hele toeleveringsketen moeten worden geëvalueerd om de positie van zowel primaire producenten als van consumenten binnen de waardeketen te versterken; verzoekt de Commissie het gebrek aan evenwicht in de stroomopwaartse en stroomafwaartse macht in de voedselvoorzieningsketen doeltreffend aan te pakken, onder meer in de op stapel staande wetgevingsvoorstellen;
51. onderstreept de noodzaak van onafhankelijke beleidsvorming op basis van wetenschap, feiten, gegevens en waarden;
52. vindt het noodzakelijk om schadelijke praktijken in het kader van het GLB en het gemeenschappelijk visserijbeleid uit te bannen, en betreurt het dat de 100 miljard EUR aan GLB-middelen die zijn toegewezen aan klimaatmaatregelen voor de periode 2014-2020 een beperkte impact had op broeikasgasemissies van de landbouw, die sinds 2010 niet aanzienlijk zijn veranderd¹⁵; roept de Commissie op een routekaart op te stellen voor de verlaging van de methaanemissies van de landbouwsector uiterlijk in 2030, in overeenstemming met het mondiale methaanpact;
53. wijst op de enorm hoge kosten als gevolg van niet-handelen¹⁶ en de aanhoudende verslechtering van de functionele biodiversiteit die nodig is voor het behoud van gewasopbrengsten, vruchtbaarheid en landbouwproductiviteit; onderstreept derhalve dat de veerkracht van de agro-ecosystemen moet worden vergroot door verhoging van de biologische, genetische en structurele diversiteit voor het behoud van gewasopbrengsten en de spreiding van het risico op mislukte oogsten; merkt op dat bijvoorbeeld droogte de Unie jaarlijks 9 miljard EUR kost en dat deze kosten naar verwachting zullen oplopen naarmate de klimaatverandering en de ecologische ineenstorting zich aandienen; merkt op dat de VN en de FAO duidelijk waarschuwen dat uitstel van de transitie naar duurzame en veerkrachtige voedselsystemen, de kosten voor de maatschappij en landbouwers verder zal doen oplopen;
54. merkt op dat Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1317 van de Commissie van 27 juli 2022¹⁷, die voorziet in afwijkingen met betrekking tot de toepassing van de normen voor een goede landbouw- en milieuconditie van grond (GLMC-normen), te

---

¹⁵ Speciaal verslag 16/2021 van de Europese Rekenkamer, “Het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het klimaat – Goed voor de helft van de klimaatuitgaven van de EU, maar emissies van landbouwbedrijven nemen niet af”, beschikbaar op <https://www.eca.europa.eu/nl/Pages/DocItem.aspx?did=58913>.

¹⁶ Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering, *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*, bijdrage van werkgroep II aan het zesde evaluatierapport van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering, H-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegria, M. Craig, S. Langsdorf, S. Loschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, VK en New York, NY, VS, 2022, doi:10.1017/9781009325844.

¹⁷ PB L 199 van 28.7.2022, blz. 1.

weten GLMC-norm 7 inzake vruchtwisseling op bouwland, en GLMC-norm 8 inzake het minimumaandeel landbouwareaal dat gewijd is aan niet-productieve oppervlakten of elementen, voor aanvraagjaar 2023 niet vergezeld ging van effectbeoordelingen over de milieueffecten van deze verordening, hetgeen in strijd is met het beginsel van betere regelgeving; benadrukt dat erop moet worden toegezien dat deze afwijkingen niet leiden tot milieuschade op lange termijn;

55. benadrukt dat de levensvatbaarheid van met name kleine landbouwbedrijven moet worden gehandhaafd en dat er voor landbouwers een sterke positie in voedselvoorzieningsketens moet worden gecreëerd, hetgeen hun zou helpen oneerlijke handelspraktijken te bestrijden;
56. benadrukt dat het landbouwbeleid van de EU de intensivering van de landbouw niet mag bevorderen; pleit er daarom voor dat er wordt gezorgd voor duurzame bestaansmiddelen, met name voor kleine en familiebedrijven, en vooral voor vrouwelijke landbouwers, alsook voor arbeidskrachten in de landbouw; betreurt de negatieve gevolgen voor het milieu;
57. benadrukt dat landbouwers gebruik moeten kunnen maken van passende steunregelingen voor het waarborgen van een rechtvaardige transitie en het financieren van aanpassings- en mitigatiemaatregelen, alsook voor het herstel van aangetaste landbouwgronden, teneinde landbouwers te helpen bij het herstel van uitgeputte landbouwgrond en het ecosysteem, en ter verbetering van de voedselproductie en de bestaansmiddelen van landbouwers; verzoekt de lidstaten financiële steun in het kader van de ecoregelingen van het GLB te bevorderen om de overgang te vergemakkelijken en synergieën tussen milieuprestaties en voedselproductie mogelijk te maken, en steunt de invoering van betalingen door de overheid voor ecosysteemdiensten van agro-ecologische en boslandbouwpraktijken;
58. pleit voor gerichte steunregelingen op het gebied van voorlichting en bewustmaking onder landbouwers, alsook voor gespecialiseerde opleidingsprogramma's in alternatieve landbouwpraktijken die ontworpen zijn om landbouwers in staat te stellen de overgang naar meer duurzame en veerkrachtige voedselproductiemethoden te versnellen;
59. benadrukt dat er ten volle gebruik moet worden gemaakt van de schoolfruit- en schoolmelkregeling zodat kinderen in achterstandssituaties voldoende te eten krijgen; wijst er voorts op dat bij overheidsopdrachten moet worden gestreefd naar de aankoop van hoogwaardige levensmiddelen bij kleine landbouwers en lokale producenten, om voedselonzekerheid te voorkomen;
60. benadrukt dat er voldoende maatregelen voor de korte en langere termijn moeten worden vastgesteld om honger en ondervoeding in Europa en daarbuiten aan te pakken; wijst erop dat er passende instrumenten moeten worden ontwikkeld om toekomstige voedselcrises op duurzame wijze aan te pakken, in overeenstemming met onze doelstellingen op het vlak van klimaat en biodiversiteit.

**BIJLAGE: LIJST VAN INSTANTIES WAARVAN OF PERSONEN
VAN WIE DE RAPPORTEUR INFORMATIE HEEFT ONTVANGEN**

De volgende lijst wordt op zuiver vrijwillige basis opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur. De rapporteur heeft bij de opstelling van het ontwerpverslag informatie ontvangen van de volgende entiteiten:

Entiteit en/of persoon
Food Policy Coalition
Test Biotech

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	1.3.2023
Uitslag eindstemming	+: 53 -: 18 0: 7
Bij de eindstemming aanwezige leden	Maria Arena, Bartosz Arłukowicz, Margrete Auken, Simona Baldassarre, Marek Paweł Balt, Traian Băsescu, Aurélie Beigneux, Hildegard Bentele, Sergio Berlato, Alexander Bernhuber, Michael Bloss, Delara Burkhardt, Sara Cerdas, Mohammed Chahim, Tudor Ciuhodaru, Maria Angela Danzi, Esther de Lange, Christian Doleschal, Bas Eickhout, Cyrus Engerer, Agnès Evren, Hélène Fritzon, Malte Gallée, Gianna Gancia, Andreas Glück, Catherine Griset, Teuvo Hakkarainen, Anja Hazekamp, Martin Hojsík, Jan Huitema, Yannick Jadot, Adam Jarubas, Ewa Kopacz, Joanna Kopcińska, Peter Liese, Sylvia Limmer, Javi López, César Luena, Liudas Mažylis, Marina Measure, Tilly Metz, Dolores Montserrat, Alessandra Moretti, Ville Niinistö, Ljudmila Novak, Grace O’Sullivan, Jutta Paulus, Stanislav Polčák, Jessica Polfjärd, Erik Poulsen, Luisa Regimenti, María Soraya Rodríguez Ramos, Christine Schneider, Ivan Vilibor Sinčić, Maria Spyrali, Nicolae Ștefănuță, Nils Torvalds, Edina Tóth, Véronique Trillet-Lenoir, Achille Variati, Petar Vitanov, Alexandr Vondra, Mick Wallace, Pernille Weiss, Emma Wiesner, Michal Wiezik, Anna Zalewska
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Beatrice Covassi, Romana Jerković, Stelios Kypourouopoulos, Marisa Matias, Dan-Ștefan Motreanu, Idoia Villanueva Ruiz
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Marie Dauchy, Luke Ming Flanagan, Marina Kaljurand, Alice Kuhnke, Katarína Roth Nevedálová

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

53	+
NI	Maria Angela Danzi
PPE	Bartosz Arłukowicz, Traian Băsescu, Agnès Evren, Adam Jarubas, Ewa Kopacz, Stelios Kympouropoulos, Peter Liese, Liudas Mažylis, Dolors Montserrat, Dan-Ștefan Motreanu, Ljudmila Novak, Stanislav Polčák, Jessica Polfjård, Luisa Regimiento, Maria Spyrali
Renew	Martin Hojsík, María Soraya Rodríguez Ramos, Nicolae Ștefănuță, Véronique Trillet-Lenoir, Michal Wiezik
S&D	Maria Arena, Marek Paweł Balt, Delara Burkhardt, Sara Cerdas, Mohammed Chahim, Beatrice Covassi, Cyrus Engerer, Hélène Fritzon, Romana Jerković, Marina Kaljurand, Javi López, César Luena, Alessandra Moretti, Katarína Roth Neveďalová, Achille Variati, Petar Vitanov
The Left	Luke Ming Flanagan, Anja Hazekamp, Marisa Matias, Marina Mesure, Idoia Villanueva Ruiz, Mick Wallace
Verts/ALE	Margrete Auken, Michael Bloss, Bas Eickhout, Malte Gallée, Yannick Jadot, Alice Kuhnke, Tilly Metz, Ville Niinistö, Grace O'Sullivan, Jutta Paulus

18	-
ECR	Sergio Berlato, Joanna Kopcińska, Alexandr Vondra, Anna Zalewska
ID	Simona Baldassarre, Aurélia Beigneux, Marie Dauchy, Gianna Gancia, Catherine Griset, Teuvo Hakkarainen, Sylvia Limmer
NI	Ivan Vilibor Sinčić, Edina Tóth
PPE	Alexander Bernhuber
Renew	Jan Huitema, Erik Poulsen, Nils Torvalds, Emma Wiesner

7	0
PPE	Hildegard Bentele, Christian Doleschal, Esther de Lange, Christine Schneider, Pernille Weiss
Renew	Andreas Glück
S&D	Tudor Ciuhodaru

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

8.3.2023

ADVIES VAN DE COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

aan de Commissie landbouw en plattelandontwikkeling

inzake het veiligstellen van de voedselzekerheid en de veerkracht van de EU-landbouw op lange termijn
(2022/2183(INI))

Rapporteur voor advies: Stéphane Bijoux

SUGGESTIES

De Commissie ontwikkelingssamenwerking verzoekt de bevoegde Commissie landbouw en plattelandontwikkeling onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

- gezien artikel 208 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), waarin ten dele wordt bepaald dat de Unie bij de uitvoering van beleid dat gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingslanden rekening houdt met de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking,
- gezien de gemeenschappelijke verklaring van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, het Europees Parlement en de Europese Commissie van 30 juni 2017 getiteld “De nieuwe Europese consensus over ontwikkeling”¹,
- gezien de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG’s) van de Verenigde Naties,
- gezien Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad²,
- gezien Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad³,

---

¹ PB C 210 van 30.6.2017, blz. 1.

² PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1.

³ PB L 150 van 14.6.2018, blz. 1.

- gezien Verordening (EU) 2021/1119 van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 (“Europese klimaatwet”)⁴,
- gezien de verslagen getiteld “The State of Food Security and Nutrition in the World 2022” en “Hunger Hotspots – FAO/WFP early warnings on acute food insecurity – October 2022 to January 2023 Outlook” en de informatieve nota getiteld “The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict” van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) en het Wereldvoedselprogramma (WFP),
- gezien het verslag van de Commissie ontwikkelingssamenwerking over beleidscoherentie voor ontwikkeling (2021/2164(INI)),
- gezien het voorstel voor een verordening van 22 juni 2022 inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 (COM(2022)0305),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld “Een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem” (COM(2020)0381),
- gezien de mededeling van de Commissie van 11 december 2019, getiteld “De Europese Green Deal” (COM(2019)0640),
- gezien het VN-rapport van de speciale rapporteur voor het recht op voedsel, Michael Fakhri, van 30 december 2021 getiteld “Seeds, right to life and farmers’ rights” (A/HRC/49/43),
- gezien het VN-rapport van de speciale rapporteur voor het recht op voedsel, Michael Fakhri, van 24 december 2020 getiteld “Right to food” (A/HRC/46/33),
- gezien de VN-resolutie van 28 september 2018 over de rechten van landbouwers en andere mensen die werkzaam zijn in plattelandgebieden (A/HRC/RES/39/12),
- gezien de VN-resolutie van 2 oktober 2007 over de rechten van inheemse volkeren (A/RES/61/295),
- gezien het Internationaal Verdrag van de FAO inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw (2009),
- gezien artikel 27, lid 3, punt b), van de WTO-overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom als gewijzigd bij het protocol van 2005 tot wijziging van de TRIPS-overeenkomst,
- gezien het Verdrag van 1992 inzake biologische diversiteit, een internationaal instrument voor “het behoud van de biologische diversiteit, het duurzame gebruik van de bestanddelen daarvan en de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die

---

⁴ PB L 243 van 9.7.2021, blz. 1.

voortvloeiën uit het gebruik van genetische rijkdommen”,

- A. overwegende dat een persoon volgens de commissie inzake Wereldvoedselzekerheid van de Verenigde Naties “voedselzeker” is wanneer hij fysiek, sociaal en economisch toegang heeft tot voldoende, veilig en voedzaam voedsel dat in zijn behoeften en voorkeuren voorziet met het oog op een actief en gezond leven; overwegende dat er volgens de FAO vier dimensies van voedselzekerheid bestaan: beschikbaarheid, toegankelijkheid, gebruik en stabiliteit;
- B. overwegende dat volgens de FAO in 2021 425 miljoen mensen in Azië, 278 miljoen mensen in Afrika en 56,5 miljoen mensen in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied door honger werden getroffen, waarbij Afrika de regio is waar de prevalentie van ondervoeding het hoogst is, terwijl het Afrikaanse voedselproductiesysteem hoofdzakelijk bestaat uit kleine landbouwers en productie door landbouwers; overwegende dat voedselzekerheid nauw verbonden is met toegang tot water en sanitaire voorzieningen, en overwegende dat volgens de Verenigde Naties 2,2 miljard mensen over de hele wereld nog steeds geen toegang hebben tot drinkwater;
- C. overwegende dat ontwikkelingslanden kwetsbaar zijn voor voedselonzekeerheid, vooral wanneer zij afhankelijk zijn van voedselinvoer; overwegende dat de recente crises hebben aangetoond dat mondiale toeleveringsketens ernstig kunnen worden verstoord; overwegende dat de afhankelijkheid van voedselinvoer ook is ontstaan als gevolg van wijzigende voedingspatronen, en in het bijzonder van de omschakeling naar een klein aantal basisgewassen, namelijk tarwe, rijst en maïs;
- D. overwegende dat Oekraïne en Rusland volgens de FAO begin 2022 bijna 30 % van de mondiale uitvoer van tarwe en maïs voor hun rekening namen, en Rusland de grootste uitvoerder van meststoffen ter wereld was, en overwegende dat meer dan 30 landen, voornamelijk in Afrika, het Midden-Oosten en Centraal-Azië voor meer dan 30 % op Oekraïne en Rusland zijn aangewezen voor de invoer van tarwe; overwegende dat deze mondiale voedselonzekeerheid door de Russische invasie van Oekraïne nog nijpender wordt en ertoe kan leiden dat nog eens 8 tot 13 miljoen mensen voedselonzekeer worden volgens simulaties van de FAO;
- E. overwegende dat deze afhankelijkheid van voedselinvoer er ook voor zorgt dat een groot aantal landen, met name in Afrika, uiterst kwetsbaar wordt voor prijsschokken; overwegende dat de voedselprijsindex volgens de FAO in februari 2022 een recordniveau heeft bereikt; overwegende dat de meeste landen die van voedselinvoer afhankelijk zijn vóór de COVID-19-pandemie al te maken hadden met een zware schuldenlast; overwegende dat de ministers van Landbouw van de G7 in hun verklaring van 11 maart 2022 hebben aangegeven dat de G7-leden zich zullen inzetten voor de bestrijding van speculatief gedrag dat de voedselzekerheid of de toegang tot voedsel voor kwetsbare landen of bevolkingsgroepen in gevaar brengt;
- F. overwegende dat de Overeenkomst van Marrakesh van 1994 en met name de Landbouwovereenkomst van de WTO hebben bijgedragen tot specialisatie van landbouwregio's in de productie van specifieke basisgewassen, wat heeft geleid tot padafhankelijkheden in productiesystemen; overwegende dat deze situatie tot problemen leidt in geval van crises, aangezien vooral voedselinvoerende landen hierbij

kwetsbaar zijn voor prijsschokken;

- G. overwegende dat met de Green Deal en de “van boer tot bord”-strategie, die erop gericht zijn het gebruik van landbouwproductiemiddelen te verminderen, met als streven om tegen 2030 het totale gebruik van chemische pesticiden in de EU terug te dringen, de mondiale klimaat- en milieuproblemen worden aangepakt; overwegende dat biodiversiteit en veerkrachtige ecosystemen essentieel zijn voor duurzame ontwikkeling; overwegende dat agro-ecologische beginselen in overeenstemming zijn met het behoud van de biodiversiteit, voedselautonomie en gezonde voeding;
- H. overwegende dat de biodiversiteit van gewassen belangrijk is omdat individuele landbouwers op die manier hun landbouwplanning kunnen afstemmen op de klimaatomstandigheden en ervoor kunnen zorgen dat voedselsystemen op natuurlijke wijze beter bestand zijn tegen de klimaatverandering, plaagorganismen en ziekteverwekkers; overwegende dat deze natuurlijke aanpak tegelijkertijd de biodiversiteit helpt verbeteren; overwegende dat sommige niet-EU-landen een aantal innovatieve projecten hebben opgezet, zoals het Afrikaanse initiatief “Grote Groene Muur” voor de bevordering van agro-ecologische projecten; overwegende dat de steun van de EU voor duurzame voedselsystemen een prioriteit is binnen de meerjarige indicatieve programma’s die met ongeveer 70 partnerlanden werden goedgekeurd in het kader van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking (NDICI) – Europa in de wereld voor de periode 2021-2027;
1. beklemtoont andermaal dat het recht op voedsel een fundamenteel mensenrecht is en herinnert aan duurzameontwikkelingsdoelstelling 2, die erin bestaat voor 2030 een einde te maken aan honger; beklemtoont dat de EU het recht op geschikt voedsel moet verdedigen als een prioriteit van voedselsystemen om voedselzekerheid te bereiken en voeding te verbeteren;
  2. is zeer bezorgd over het feit dat een op de drie personen ter wereld nog altijd geen toegang heeft tot geschikt en voldoende voedsel en gezonde voeding, en dat in 2021 2,3 miljard mensen wereldwijd te kampen hadden met gematigde of ernstige voedselonzekeerheid; wijst er voorts op dat veel van deze mensen in de landbouw werkzaam zijn; betreurt dat in 2022 volgens het WFP een recordaantal van 349 miljoen mensen te kampen had met acute voedselonzekeerheid;
  3. betreurt dat honger en voedselonzekeerheid over de hele wereld toenemen en dat vele landen aanzienlijk achterop liggen om de doelstelling “geen honger” te bereiken tegen 2030; herinnert eraan dat ondervoeding een levenslange belasting vormt voor mensen en samenlevingen, want het zorgt ervoor dat kinderen hun potentieel niet ten volle kunnen ontplooiën, en beperkt bijgevolg de menselijke en nationale economische ontwikkeling;
  4. benadrukt dat de mondiale voedselcrisis waarmee de wereld vandaag de dag wordt geconfronteerd niet zozeer een nieuwe crisis is, maar een bijkomende factor die verband houdt met de groei van de wereldbevolking, de klimaatverandering en in het bijzonder extreme weersomstandigheden, aantasting van het milieu, conflicten, en met name de Russische gewapende invasie van Oekraïne, de aanhoudende gevolgen van de COVID-19-pandemie, en de wereldwijde economische onzekerheid; wijst erop dat de mondiale

voedselcrisis nog wordt versterkt door de huidige sterke stijging van de voedselprijzen en de nog bestaande zwakke punten van de mondiale voedselsystemen, die vooral verband houden met aanhoudende afhankelijkheden met betrekking tot voedselinvoer, ongelijkheden en het ontbreken van sociale vangnetten in bepaalde partnerlanden;

5. dringt er bij de EU op aan om te erkennen dat klimaatverandering, biodiversiteit, voedselzekerheid en gezondheid onderling verbonden zijn en samen moeten worden aangepakt, met oog voor de “één gezondheid”-benadering; herinnert eraan dat voedselsystemen tot een derde van de broeikasgasemissies en tot 70 % van het zoetwatergebruik voor hun rekening nemen;
6. roept de Commissie op om lokale landbouwers te steunen om maatregelen vast te stellen en in te voeren die extreme klimaatgebeurtenissen en natuurrampen kunnen voorkomen; roept de Commissie ook op om de invoering van mechanismen, programma's en netwerken voor het meten, monitoren, evalueren en delen van beste praktijken tussen partnerlanden om de landbouw aan te passen aan de klimaatverandering en aan de gevolgen ervan voor de voedselzekerheid, te ondersteunen;
7. vestigt de aandacht op de gevolgen van de invasie van Oekraïne door Rusland op de voedselprijzen, de mondiale toelevering van graan en de prijzen voor energie en meststoffen; benadrukt dat de landen die al in moeilijkheden verkeren het zwaarst getroffen worden door deze gevolgen, die de mondiale voedselonze­kerheid verergeren; benadrukt het belang van het Zwarte Zee-gra­aninitiatief en roept Rusland op om voedselzekerheid niet langer te gebruiken als oorlogswa­pen, om de overeenkomst inzake de uitvoer van Oekraïens graan na te leven en de zeeblokkades van Oekraïense haven op te heffen; is ingenomen met de invoering van solidariteitscorridors om de uitvoer van in Oekraïne geblokkeerde landbouwproducten mogelijk te maken; prijst de Unie voor haar verbintenis om meer dan 1 miljard EUR vrij te maken voor deze corridors en om Oekraïne te steunen bij de uitvoer van zijn landbouwproducten, rekening houdend met de sleutelrol die Oekraïne speelt in de mondiale toelevering van graan; benadrukt dat het van belang is voedsel- en landbouw­systemen uit te bouwen die bestand zijn tegen conflicten, en ervoor te zorgen dat het voedsel de meest kwetsbare mensen kan bereiken, en roept de Commissie op die inspanningen te ondersteunen;
8. herinnert eraan dat SDG 2 niet kan worden bereikt zonder vrouwenrechten te versterken, en erkent dat vrouwelijke landbouwers een cruciale rol spelen bij het veiligstellen van de voedselzekerheid;
9. merkt op dat vrouwen volgens de FAO 43 % van de mondiale agrarische arbeidskrachten vertegenwoordigen en niettemin met ernstige discriminatie worden geconfronteerd als het gaat om de eigendom van land en vee, gelijke verloning, deelname aan besluitvormingsentiteiten en toegang tot krediet en financiële diensten;
10. onderstreept dat kinderen en vrouwen het gevoeligst zijn voor voedselonze­kerheid; onderstreept dat de genderkloof inzake voedselonze­kerheid wereldwijd is toegenomen de voorbije jaren, voornamelijk door grootschalige genderongelijkheid en discriminatie in de betrokken landen; wijst erop dat het veiligstellen van voedselzekerheid een manier is om de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen te verminderen;

11. roept de Commissie en lokale en regionale overheden in partnerlanden op om ervoor te zorgen dat vrouwen, met inbegrip van vrouwenorganisaties, betrokken worden bij het vaststellen van programma's en het uitvoeren van projecten, alsook bij besluitvormingsprocessen om voedselonzekerheid tegen te gaan; roept de Commissie ook op om de positie van vrouwelijke landbouwers te verbeteren en de toegang van vrouwen tot de wettelijke status te bevorderen, onder meer via geboorteregistratie en erfenisrechten voor eigendom en toegang tot land;
12. onderstreept het feit dat het aanpakken van voedselonzekerheid ook inhoudt dat partnerlanden actie moeten ondernemen om ongelijkheden te verminderen, onder meer via belasting- en socialebeschermingsregelingen om ervoor te zorgen dat alle mensen toegang hebben tot betaalbare en gezonde voeding; benadrukt voorts dat het scheppen van duurzame banen in de landbouwsector essentieel is om de duurzaamheid van deze sector wereldwijd en op lange termijn te verzekeren;
13. herinnert eraan dat fysieke en betaalbare toegang tot water noodzakelijk is voor voedselzekerheid en dat toegang tot kwaliteitsvol water begint bij de productie en eindigt op het bord van de consument; roept de Commissie derhalve op om haar steun voor diensten inzake water, hygiëne en sanitaire voorzieningen te intensiveren om de toegang tot water en sanitaire voorzieningen in ontwikkelingslanden te verzekeren;
14. is bezorgd over de aanhoudende stijging van de voedselprijzen en over de verstoring van de mondiale voedselmarkt, die nog wordt aangewakkerd door de invasie van Oekraïne, in een context waarin zowel Rusland als Oekraïne belangrijke uitvoerders zijn van voedingsmiddelen; wijst erop dat de mondiale voedselprijnsindex tussen 2020 en 2022 met meer dan 60 % is gestegen; benadrukt dat de Russische invasie van Oekraïne heeft geleid tot prijsstijgingen en tot de verminderde beschikbaarheid van landbouwproducten, meststoffen en energie; onderstreept het feit dat landen die sterk afhankelijk waren van de invoer van graan en olie uit de regio rond de Zwarte Zee het eerst werden getroffen door de gevolgen van de crisis;
15. onderstreept dat ontwikkelingslanden sterk afhankelijk zijn van voedselinvoer en dat bevolkingsgroepen hierdoor sterk zijn blootgesteld aan de volatiliteit op de wereldmarkt;
16. herinnert eraan dat ongelijkheid, en niet onbeschikbaarheid, de belangrijkste veroorzaker is van voedselonzekerheid; merkt op dat de oplossing om hongersnood te bestrijden bijgevolg niet ligt in het opvoeren van de productie, maar in het aanpakken van het structurele probleem van de ongelijke verdeling van voedsel; waarschuwt voor kortzichtige reacties op de crisis, zoals een stap terugzetten wat de verbintenissen rond hervormingen van het voedselsysteem betreft, bijvoorbeeld door milieuregelgeving op te schorten en de productie op te voeren om "de wereld te voeden";
17. benadrukt dat de Commissie een werkelijk geïntegreerde strategie moet uitwerken met de partnerlanden om de ontwikkeling, versterking en opschaling van lokale voedselproductiecapaciteiten te verhogen en de kwetsbaarheden die gepaard gaan met internationale afhankelijkheden te verminderen, vooral wat meststoffen en graan betreft, en tegelijkertijd lokale en regionale markten te versterken via infrastructuurprogramma's, zoals marktinfrastructuur, koelsystemen en wegen, maar

ook online boerenmarkten, met name om de veerkracht van kleine landbouwers te vergroten, vooral in het kader van het Global Gateway-initiatief;

18. betreurt de financiële speculatie over landbouw- en voedselgrondstoffen, want die versterkt de prijsvolatiliteit en drijft de groothandelsprijzen kunstmatig op; stelt met bezorgdheid vast dat financiële speculatie over voedselgrondstoffen in het bijzonder ontwikkelingslanden en de meest kwetsbare bevolkingsgroepen treft, vooral in een oorlogscontext;
19. roept de Commissie en de lidstaten in dit verband ook op om, in samenwerking met de betrokken internationale organisaties, dringend met voorstellen te komen om de voedselprijzen op Europees en mondiaal niveau beter te reguleren en zo een einde te maken aan de financiële speculatie over landbouw- en voedselgrondstoffen; merkt op dat de lopende herziening van de richtlijn markten voor financiële instrumenten een unieke kans biedt voor het aanpakken van financiële voedselspeculatie;
20. verzoekt de Commissie en de Europese Autoriteit voor effecten en markten om de rol en de omvang van speculatie bij de vaststelling van de grondstoffenprijzen te beoordelen; onderstreept dat transparante statistieken over graanvoorraden van zowel publieke als particuliere belanghebbenden essentieel zijn; roept de Commissie, de lidstaten en de exploitanten van levensmiddelenbedrijven op hun inspanningen voor het versterken van de transparantieregels inzake mondiale landbouwmarkten en voorraden op te voeren, met name door het informatiesysteem inzake landbouwmarkten (Agricultural Market Information System) te versterken en uit te breiden;
21. wijst erop dat ontwikkelingslanden het meest kwetsbaar zijn voor de stijgende wereldwijde voedsel- en landbouwmarktprijzen, die de betaalbaarheid van voedsel in gevaar brengen; roept de Commissie en de lidstaten op om te werken aan het FAO-voorstel voor een financieringsfaciliteit voor voedselinvoer om lage-inkomenslanden die het sterkst afhankelijk zijn van voedselinvoer toegang te helpen krijgen tot wereldwijde voedselmarkten; benadrukt verder dat moet worden gewerkt aan handelsregels, onder meer binnen het takenpakket van de WTO, teneinde lage-inkomenslanden te helpen om sterke lokale voedselsystemen op te bouwen;
22. benadrukt dat voedselafhankelijkheid de schuldenlast van ontwikkelingslanden verergert, en op die manier de verwezenlijkingen op het gebied van voedselzekerheid in gevaar brengt; roept de Commissie en de lidstaten op om alle beschikbare middelen te evalueren om eventuele tekorten op de betalingsbalans van voedselinvoerende landen te voorkomen, met inbegrip van schuldverlichting onder auspiciën van internationale initiatieven; wijst nogmaals op het belang van financiering op basis van subsidies, met name voor de minst ontwikkelde landen;
23. herinnert aan het beginsel van de samenhang van beleidsmaatregelen (PCD), vastgelegd in artikel 208 VWEU, waarin is bepaald dat “de Unie bij de uitvoering van beleid dat gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingslanden rekening [houdt] met de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking”, en wijst erop dat het belangrijk is te zorgen voor samenhang tussen alle beleidsmaatregelen van de EU om de doeltreffendheid van de ontwikkelingssamenwerking ten behoeve van ontwikkelingslanden te waarborgen en de doeltreffendheid van de inspanningen van de

EU op het gebied van mondiale voedselzekerheid te vergroten; benadrukt dat de samenhang van beleidsmaatregelen op het gebied van voedselzekerheid belangrijk is om fundamentele mensenrechten te helpen beschermen en humanitaire crises te helpen voorkomen;

24. roept de Commissie op om een meer systematische aanpak te volgen om de effecten van EU-beleidsmaatregelen met betrekking tot de PCD-doelstellingen te bepalen en te beoordelen, zoals uiteengezet in de Europese consensus inzake ontwikkeling; roept de EU op om mogelijke tegenstrijdigheden tot een minimum te beperken en synergieën tot stand te brengen met beleid inzake ontwikkelingssamenwerking, en de overeenstemming van EU-beleidsmaatregelen (zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het handelsbeleid) met PCD op regelmatige basis te beoordelen, met name door de monitoringindicatoren van SDG 2 toe te passen;
25. herinnert eraan dat biodiversiteit en de bijbehorende ecosystemendiensten essentieel zijn om tot duurzame voedselproductie te komen en voedselzekerheid tot stand te brengen in ontwikkelingslanden; dringt er bij de EU en de lidstaten op aan om zich ten volle te blijven inzetten voor hun internationale verbintenissen inzake klimaat en biodiversiteit; benadrukt dat de doelstellingen van de Green Deal en van de “van boer tot bord”-strategie moeten worden opgevolgd in het Europese handels- en investeringsbeleid ten aanzien van ontwikkelingslanden en in ontwikkelingssamenwerking, met name door de instandhouding van de biodiversiteit en bossen te bevorderen; pleit in dit verband voor de snelle uitvoering van de verordening die de invoer van aan ontbossing gerelateerde producten op de markt van de Unie beoogt te verbieden;
26. benadrukt dat de productie van biobrandstoffen de voedselzekerheid niet in gevaar mag brengen, met name in ontwikkelingslanden; roept de EU en de lidstaten op om ervoor te zorgen dat voedselproductie voorrang krijgt boven de productie van biobrandstoffen op basis van gewassen, vooral in een context van voedselprijsinflatie;
27. benadrukt dat het belangrijk is dat vrijhandelsovereenkomsten bijdragen aan de doelstellingen en normen die in de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling zijn vastgelegd om strenge milieu-, sociale en gezondheidsnormen te waarborgen in overeenstemming met de “van boer tot bord”-strategie, de biodiversiteitsstrategie en het wetgevingspakket “Fit for 55”, met name het voorstel voor een nieuwe verordening inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de daarin opgenomen doelstellingen om het gebruik van gevaarlijke pesticiden te verminderen; benadrukt voorts dat het belangrijk is ontwikkelingslanden te helpen strengere normen te verwezenlijken, met name via technische ondersteuning die in het kader van het NDICI – Europa in de wereld wordt geboden;
28. veroordeelt het feit dat de EU wat pesticiden betreft met twee maten meet en het mogelijk maakt dat gevaarlijke stoffen die in de EU verboden zijn, naar andere landen worden uitgevoerd; roept de Commissie op om te zorgen voor wederkerigheid in handelsovereenkomsten, met name wat landbouw en landbouwproducten betreft, en het goede voorbeeld te geven door erop toe te zien dat gevaarlijke pesticiden die in de EU niet langer zijn toegestaan niet worden uitgevoerd naar partnerlanden; op die manier wordt voorkomen dat residuen van pesticiden die in de EU verboden zijn worden toegelaten in voedsel op de EU-markt, en wordt het handhavingsmechanisme van de

hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling versterkt;

29. is ingenomen met de toezegging van de EU en de lidstaten om voor de periode 2021-2024 bijna 8 miljard EUR aan humanitaire en ontwikkelingshulp toe te wijzen in het kader van mondiale voedselzekerheid, waaronder 600 miljoen EUR om landen in Afrika, het Caraïbische gebied en de Stille Oceaan te helpen om de gevolgen van de Russische invasie van Oekraïne het hoofd te bieden; roept de Commissie op om tot 2024 jaarlijks verslag uit te brengen bij het Europees Parlement over de doelen, maatregelen en resultaten van die toezegging;
30. beklemtoont dat de EU-bijstand de meest kwetsbare bevolkingsgroepen zo spoedig mogelijk moet bereiken en op de context van multidimensionale crises moet worden afgestemd, en wijst op het belang van een intensievere humanitaire aanpak; onderstreept het feit dat de Commissie in 2022 meer dan 900 miljoen EUR heeft toegewezen voor humanitaire voedselhulp, wat 60 % meer is dan in 2021 en bijna 80 % meer dan in 2020;
31. roept de Europese Unie en de lidstaten op om ontwikkelingssamenwerking, humanitaire hulp en voedselhulp op te voeren en essentiële voedingsdiensten uit te breiden in de meest kwetsbare landen en regio's, met name de 19 "hongerhotspots" die door de FAO en het WFP in kaart zijn gebracht en die nog steeds te lijden hebben onder een gebrek aan humanitaire financiering;
32. roept de EU op om de continuïteit tussen humanitaire hulp, ontwikkelingssamenwerking en vredesactiviteiten te waarborgen om de diepere oorzaken van voedselonzekeerheid en de zwakke punten van de voedselsystemen in ontwikkelingslanden aan te pakken, overeenkomstig de nexusbenadering;
33. roept de Commissie, de lidstaten en Europese instellingen voor ontwikkelingsfinanciering op via de Team Europa-benadering synergieën tot stand te brengen tussen het NDICI – Europa in de wereld en de nieuwe "Global Gateway"-strategie, om investeringen voor voedselzekerheid in partnerlanden te coördineren;
34. roept de Commissie en de lidstaten op om klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden op te voeren en de samenwerking met andere multilaterale ontwikkelingsbanken te versterken om aanpassing aan de klimaatverandering te vergemakkelijken; wijst erop dat aanpassing aan de klimaatverandering essentieel is om veerkrachtige en duurzame voedselsystemen in partnerlanden te waarborgen;
35. roept de Commissie op om ervoor te zorgen dat een aanzienlijk aandeel van de begroting van 30 % van de "NDICI – Europa in de wereld"-fondsen die is toegewezen om de klimaatverandering tegen te gaan wordt toegekend aan projecten die de veerkracht en aanpassing van de landbouw aan de klimaatverandering verbeteren, onder meer via het stabiliseren van hellingen, landwinning, herbebossing, irrigatie, beheer van stroomgebieden en ondersteuning voor onderwijsactiviteiten rond dit thema; dringt erop aan dat deze investeringen in overeenstemming zijn met de Agenda 2030, de Klimaatovereenkomst van Parijs en het Verdrag inzake biologische diversiteit, en dat de vrijwillige richtsnoeren (VGGT) van de FAO en de Commissie inzake Wereldvoedselzekerheid (CFS) voor een verantwoord beheer van grondbezit, visgronden en bossen in het kader van de nationale voedselzekerheid in aanmerking

worden genomen, evenals de FAO- en CFS-beginselen inzake verantwoord investeren in landbouw en voedselsystemen;

36. dringt er bij de Commissie op aan om tijdens het tussentijdse evaluatieproces van het NDICI – Europa in de wereld de bedragen en projecten in verband met voedselzekerheid in partnerlanden nauwgezet te onderzoeken en de doeltreffendheid van de ondersteunde maatregelen ten volle te evalueren; wijst erop dat het tussentijdse evaluatieverslag tegen eind 2023 moet zijn gepubliceerd;
37. is verheugd over het feit dat verschillende multilaterale initiatieven voor voedselzekerheid werden opgestart; roept de Commissie en de lidstaten niettemin op om het voortouw te nemen bij de coördinatie van de verschillende initiatieven om een doeltreffende internationale verbintenis inzake mondiale voedselzekerheid te waarborgen; roept de EU en de lidstaten op om de oprichting van een internationaal mechanisme voor paraatheid en respons bij voedselcrises te ondersteunen, onder toezicht van de FAO en het WFP, om de risico's en kwetsbaarheden vast te stellen, vooral binnen kritieke voedselinfrastructuur en toeleveringsketens, en de coördinatie van de respons bij een crisis te verbeteren; ondersteunt verder de ontwikkeling van strategische voedselreserves, aangezien voorraden een belangrijke rol kunnen spelen bij het opvangen van de gevolgen van voedselcrises; verzoekt om de rol van het globaal netwerk tegen voedselcrises (Global Network Against Food Crises) te versterken;
38. herinnert eraan dat de voedselzekerheid in ontwikkelingslanden moet worden vergroot, en dat hun capaciteit om te voorzien in de voedingsbehoeften van hun bevolking moet worden versterkt; roept de EU in dat verband op om ook lokale, regionale en nationale initiatieven in ontwikkelingslanden te ondersteunen om voedselsoevereiniteit te bevorderen; roept de EU en de lidstaten op, met name via Team Europa, samen met lokale actoren, in het bijzonder lokale en regionale overheden en niet-gouvernementele organisaties, oplossingen te bedenken en initiatieven te ondersteunen die op de lokale en regionale werkelijkheid zijn afgestemd, om partnerlanden te begeleiden bij de verwezenlijking van voedselzekerheid en voedselsoevereiniteit, door de lokale en regionale landbouwproductiecapaciteit en de overgang naar ecologisch duurzame en veerkrachtige agrovoedings- en visserijsystemen te bevorderen; roept de EU op om de uitwisseling van oplossingen tussen landen aan te moedigen, met name in kleine eilandstaten in de Indische Oceaan, het Caraïbische gebied en de Stille Oceaan, waar de klimaatverandering een essentiële factor is voor voedselonzekerheid;
39. benadrukt dat het van belang is lokale projecten te ondersteunen die de overgang naar koolstofarme landbouw en duurzame visserij aanmoedigen, en die niet alleen de voedselzekerheid en de bescherming van het milieu, maar ook de strijd tegen de klimaatverandering in partnerlanden ten goede komen; onderstreept dat duurzame landbouw gebaseerd op agro-ecologische landbouwpraktijken zoals vastgesteld in VN-verslag A/HRC/46/33 bijdraagt aan de voedselzekerheid en de biodiversiteit; moedigt de EU aan om voorrang te geven aan externe bijstand voor landbouwinvesteringen in agro-ecologie, boslandbouw en gewasdiversificatie;
40. erkent dat kleine en middelgrote landbouwers een cruciale rol spelen bij het veiligstellen van de voedselzekerheid, zoals aangegeven in de VN-verklaring over de rechten van landbouwers en andere mensen die werkzaam zijn in plattelandsgebieden;

vestigt de aandacht op de langdurige onderinvestering in kleinschalige landbouw, ook door donoren; herinnert eraan dat investeringen in de sector van kleine landbouwbedrijven de meeste voordelen opleveren inzake armoedebestrijding, groei en de verhoging van inkomens van kleine landbouwers, met name vrouwelijke kleine landbouwers;

41. roept de EU, de lidstaten en de Europese ontwikkelingsbanken derhalve op om samen te werken met kleinschalige landbouwers in ontwikkelingslanden om hen te ondersteunen bij de omschakeling naar duurzame landbouwpraktijken, in het bijzonder door kennisoverdracht en beste praktijken te bevorderen via lokale landbouworganisaties en coöperatieven, door de toegang tot onderwijs en opleiding te stimuleren en hun toegang tot kredieten, verzekeringen, informatie over de voedselmarkt en financiering voor onderzoek en innovatie te verbeteren; benadrukt verder dat kleinschalige landbouwers moeten worden ondersteund via programma's die zijn gericht op klimaatbestendige landbouw waarbij de biodiversiteit wordt gerespecteerd en gewassen in kaart worden gebracht die beter zijn aangepast aan de lokale weersomstandigheden, zoals de omschakeling naar meer traditionele gewassen, om de overgang te bevorderen naar landbouwinfrastructuren, productiemiddelen en irrigatiesystemen die minder energie-intensief zijn en minder water verbruiken en om de financiering van opslagoplossingen te ondersteunen teneinde landbouwers te beschermen tegen verlies tijdens en na de oogst en voedselverspilling te beperken;
42. wijst er in het kader van het VN-rapport A/HRC/49/43 van de speciale rapporteur voor het recht op voedsel, Michael Fakhri, op dat het recht op voedsel onlosmakelijk is verbonden met de zaadsystemen van landbouwers en hun ondeelbare recht om eigen zaaigoed vrij te bewaren, gebruiken, uitwisselen en verkopen; roept Team Europa derhalve op om programma's die de behoeften van landbouwers inzake zaadsystemen of informele zaadsystemen in aanmerking nemen te ondersteunen, evenals zaadbanken of zaadbibliotheken die landbouwers en tuiniers in staat stellen om inheemse zaden, landrassen en boerenrassen te verzamelen, bewaren en uitwisselen;
43. wijst erop dat het belangrijk is het recht op voedselzekerheid van lokale gemeenschappen te beschermen en te bevorderen; betreurt in dit verband het feit dat landroof wijdverspreid is in vele landen, wat de voedselsoevereiniteit ondermijnt; roept de EU op om alle steun te verlenen voor de preventie van landroof en benadrukt dat het van belang is een inclusief proces op gang te brengen om te waarborgen dat organisaties van het maatschappelijk middenveld en lokale gemeenschappen daadwerkelijk betrokken worden bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van beleidsmaatregelen en acties met betrekking tot landroof; vraagt dat in alle projecten ter bescherming van landrechten, inclusief in het kader van handel, de vrijwillige richtsnoeren voor een verantwoord beheer van grondbezit, visgronden en bossen in het kader van de nationale voedselzekerheid (VGGT) worden nageleefd en dat maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat projecten niet de landrechten in gevaar brengen van kleine boeren.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	1.3.2023
Uitslag eindstemming	+: 20 -: 1 0: 1
Bij de eindstemming aanwezige leden	Barry Andrews, Hildegard Bentele, Stéphane Bijoux, Dominique Bilde, Udo Bullmann, Catherine Chabaud, György Hölvényi, Beata Kempa, Karsten Lucke, Erik Marquardt, Michèle Rivasi, Eleni Stavrou, Tomas Tobé, Bernhard Zimniok
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Marlene Mortler, Maria Noichl, Patrizia Toia, Carlos Zorrinho
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Alexander Bernhuber, Elisabetta De Blasis, Katrin Langensiepen, Aušra Maldeikienė

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

20	+
ECR	Beata Kempa
ID	Dominique Bilde
PPE	Hildegard Bentele, Alexander Bernhuber, György Hölvényi, Aušra Maldeikienė, Marlene Mortler, Eleni Stavrou, Tomas Tobé
Renew	Barry Andrews, Stéphane Bijoux, Catherine Chabaud
S&D	Udo Bullmann, Karsten Lucke, Maria Noichl, Patrizia Toia, Carlos Zorrinho
Verts/ALE	Katrin Langensiepen, Erik Marquardt, Michèle Rivasi

1	-
ID	Bernhard Zimniok

1	0
ID	Elisabetta De Blasis

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	25.4.2023
Uitslag eindstemming	+ : 39 - : 8 0 : 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Mazaly Aguilar, Clara Aguilera, Atidzhe Alieva-Veli, Álvaro Amaro, Attila Ara-Kovács, Carmen Avram, Adrian-Dragoş Benea, Benoît Biteau, Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Asger Christensen, Ivan David, Paolo De Castro, Jérémy Decerle, Salvatore De Meo, Herbert Dorfmann, Paola Ghidoni, Martin Häusling, Martin Hlaváček, Krzysztof Jurgiel, Jarosław Kalinowski, Elsi Katainen, Norbert Lins, Elena Lizzi, Chris MacManus, Colm Markey, Marlene Mortler, Maria Noichl, Juozas Olekas, Daniela Rondinelli, Bronis Ropè, Bert-Jan Ruissen, Anne Sander, Simone Schmiedtbauer, Veronika Vrecionová, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Franc Bogovič, Rosanna Conte, Claude Gruffat, Anja Hazekamp, Pär Holmgren, Petros Kokkalis, Benoît Lutgen, Irène Tolleret, Emma Wiesner
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Catherine Griset, Achille Variati

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

39	+
ECR	Mazaly Aguilar, Krzysztof Jurgiel, Bert-Jan Ruissen, Veronika Vrecionová
ID	Rosanna Conte, Ivan David, Paola Ghidoni, Catherine Griset, Elena Lizzi
PPE	Álvaro Amaro, Franc Bogovič, Daniel Buda, Salvatore De Meo, Herbert Dorfmann, Jarosław Kalinowski, Norbert Lins, Benoît Lutgen, Colm Markey, Marlene Mortler, Anne Sander, Simone Schmiedtbauer, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Renew	Atidzhe Alieva-Veli, Asger Christensen, Jérémy Decerle, Martin Hlaváček, Elsi Katainen, Irène Tolleret, Emma Wiesner
S&D	Clara Aguilera, Attila Ara-Kovács, Carmen Avram, Adrian-Dragoș Benea, Isabel Carvalhais, Paolo De Castro, Juozas Olekas, Daniela Rondinelli, Achille Variati
The Left	Chris MacManus

8	-
S&D	Maria Noichl
The Left	Anja Hazekamp, Petros Kokkalis
Verts/ALE	Benoît Biteau, Claude Gruffat, Martin Häusling, Pär Holmgren, Bronis Ropè

0	0

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding